

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΖ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15, ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1950

ΑΡΙΘ. 8

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο Υπουργός Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας περί της Ελληνικής Εκκλησίας.—† *Μητροπολίτου Έδέσσης και Πέλλης Παντελεήμονος*, 'Επί της Οικουμενικής χριστιανικής κινήσεως: Γ'. 'Η ιερά παράδοσις της Μιάς Αγίας.—† *Επισκόπου Νύσσης Γερμανού*, 'Η 'Ορθόδοξος Εκκλησία και ἡ παγκόσμιος κρίσις.—*Διά τὸ Παιδομάζωμα*, 'Απαντήσεις.—*Ιωάννου Ν. Καρμίρη*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Δύο βυζαντινοὶ ἱεράρχαι καὶ τὸ Σχίσμα τῆς Ρωμαϊκῆς Εκκλησίας.—*Ιωάννου Ὁρ. Καλογήρου*, 'Η Οικουμενικὴ ἀποστολὴ τῆς 'Ορθοδόξου Καθολικῆς Εκκλησίας.—*Παρατηρήσεων Στήλη*: Θρησκευτικὸς συναγερμός.—Σημαντικὸν ἔγγραφον.—Εἶγε εἰς τοὺς Φοιτητάς I—Des Cartes (1650—1950).—'Επιστημονικὸν 'Ιωβिलाίον.—Ξέναι κρίσεις περὶ τῆς 'Ορθοδόξου Ἑλλάδος.—*Χρονικά*.—*Βιβλιογραφία*.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἄμα τῇ ἀναλήψει τῶν ὑπουργικῶν αὐτοῦ καθηκόντων ὁ νέος Υπουργός Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Γ. Ἀθανασιάδης—Νόβας ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας καὶ τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους τῆς Ἐπικρατείας τὴν ἀκόλουθον Ἑγκύκλιον:

Ἐπανερχόμενος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ ὁποῦ οὐδέποτε ψυχικῶς ἀπεμακρύνθη, αἰσθάνομαι τὴν ἐνδόμυχον ὑποχρέωσιν νὰ ἐπικοινωνήσῃ πρὸς τοὺς Ποιμενάρχας τῆς Μητρὸς Εκκλησίας καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὸν Ἱερόν μας Κλήρον, διὰ νὰ ἐκφράσω τὰ διακατέχοντά με αἰσθήματα καὶ ὡς χριστιανὸν ὀρθόδοξον καὶ ὡς ἀρμόδιον ἐπὶ τῶν Θρησκευμάτων Ὑπουργόν.

Ἡ πίστις καὶ ἡ πατρίς ὑπῆρξαν πάντοτε τὰ δύο ἰδανικά, διὰ τὰ ὁποῖα ἠγωνίζετο καὶ ἀπέθνησκεν ἀνέκαθεν ὁ Ἕλλην. Ἡ Ὁρθόδοξος δὲ Εκκλησία μας ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ψυχὴ καὶ ἡ δημιουργὸς δύναμις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ ὁποία ὄχι μόνον συνηγωνίζετο μετ' αὐτοῦ ἐναντίον τῶν κατὰ καιροὺς ἐχθρῶν τῆς ἐλευθερίας του μὲ ἀπειραρίθμους ἐκάστοτε ἱερομάρτυρας, ὄχι μόνον συνεμερίζετο τὰς τύχας του κατὰ τὰς διακυμάνσεις τῆς μακραίωνος ἱστορίας του καὶ ὡς φιλόστοργος, παρηγοροῦσα, καὶ ἐνθαρρύνουσα μὴτηρ παρεστέκετο παρὰ τὸ πλεῖρόν του κατὰ τὰς δυσμεεῖς δι' αὐτὸ περιστάσεις, ἀλλὰ ἀκριβῶς κατὰ τὰς δυσκόλους αὐτάς στιγμάς του τοῦ ἐνέβαλε τὴν πίστιν εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδανικά τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ὑπεδείκνυε τὸν ἀνώτερον προορισμὸν του, καθη-

γίαζε τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μόχθους του καὶ τὸ ὠδήγει οὕτω ἀπὸ θριάμβου εἰς θρίαμβον.

Αἱ ἱστορικαὶ αὐταὶ ἀλήθειαι εἶναι ἀνάγκη σήμερον εἴπερ ποτὲ ἢ ἄλλοτε νὰ γίνουν περισσότερον συνειδηταὶ ἐκ μέρους ὧν μας, τοῦτο μὲν πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν ἀναφανέντων κατὰ τὴν σύγχρονον πνευματικὴν σύγχυσιν ἀρνητῶν, τοῦτο δὲ διότι καὶ σήμερον τὸ γένος μας διέρχεται δυσκόλους περιστάσεις, τὰς ὁποίας μόνον διὰ τῆς ἀναδρομῆς εἰς τὰς ἀθανάτους πηγὰς τῆς δυνάμεώς του εἶναι δυνατόν νὰ ὑπερνικήσῃ. Διότι παρήλθον μὲν τὰ πολεμικά δεινὰ καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν ἡρώϊκων τέκνων τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν λειτουργῶν τῆς Εκκλησίας, ἀπήλλαξε τὴν χώραν καὶ ἐκ τοῦ ἐτεροκινήτου μιάσματος τῆς ἀνταρσίας, παραμένουν ὅμως ἀκόμη τὰ ἀνακύψιντα ἐκ τῆς φρικτῆς ἀναταραχῆς προβλήματα, ἅλυστα ἐν πολλοῖς, δημιουργοῦντα ἐν τῇ χώρᾳ μας σοβαρὰν κρίσιν, ὄχι μόνον οἰκονομικὴν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καὶ κυρίως ἠθικὴν, ἥτις εἶναι ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ ὑπερνικηθῇ τὸ ταχύτερον, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ νίκη μας καὶ νὰ ἀναστῇ ἄλλην μίαν φορὰν λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον ἐκ τοῦ βωμοῦ τῆς θυσίας του τὸ πολυπαθὲς ἀλλὰ ἀθάνατον γένος μας.

Εἰς τὸν ἱερόν αὐτὸν ἀγῶνα τῆς ἠθικῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ λαοῦ μας ἡ Εκκλησία, ὡς ἐκπροσωποῦσα τὸν ὕψιστον ἠθικὸν νόμον τοῦ Θεανθρώπου, εἶναι αὐτονόητον ὅτι τοποθετεῖται εἰς τὴν πρώτην θέσιν. Αὕτη καὶ μόνη, βοηθουμένη καὶ ὑπὸ τῶν σχολείων μας, δύναται νὰ ἀναστηλώσῃ πάλιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων τῆς τὰς κλονισθείσας πρὸς στιγμὴν ἀνωτέρας ἠθικῆς ἀξίας τῆς ζωῆς, νὰ ἐμπνεύσῃ πάλιν τὴν πίστιν εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδανικά, νὰ διδάξῃ τὴν πίστιν εἰς τὰς ἱεράς καὶ ζωοποιούς παραδόσεις τοῦ γένους μας.

Εἰς τὸ γιγαντιαῖον αὐτὸ ἔργον τῆς Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ ὁλόκληρος ἡ παροῦσα κυβέρνησις θὰ ἴστανται ὁλοψύχως παρὰ τὸ πλεῖρόν της. Τὸ ἔργον της πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι καὶ ἰδικόν μας ἔργον.

Γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς βεβαίως ἐπακριβῶς τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει καὶ ἡ Εκκλησία μας καὶ οἱ λειτουργοὶ της σήμερον καὶ τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν δυσχερεῖας καὶ ἐμπόδια εἰς τὸ ἔργον της, καὶ ἐμμεθὰ ἀποφασισμένοι νὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ τὴν ἐντὸς τῶν σημερινῶν δυνατοτήτων ἐπίλυσιν αὐτῶν. Διὰ παντὸς μέσου θὰ ὑποβοηθήσωμεν τὴν καταβαλλομένην ἀξίειπαινον προσπάθειαν πρὸς ἀπόκτησιν ἱκανῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, ἀνταξίων τῶν σημερινῶν περιστάσεων καὶ ἀναγκῶν, καὶ διὰ τὴν ἱκανοποιητικὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν, ὡς καὶ διὰ τὴν καθόλου ἀνασύνταξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνάμεων καὶ τὴν δημιουργίαν σταθερᾶς οἰκονομικῆς βάσεως, ἵνα στηρίξῃ ἡ Εκκλησία τὸ μέγα καὶ δυσχερὲς ἔργον της.

Ὁ Υπουργός
Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ—ΝΟΒΑΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Γ'

Η ΙΕΡΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΑΓΙΑΣ

Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι διὰ τὴν Ἱδρυσιν τῆς Μιάς Ἀγίας, πλὴν τῆς Βίβλου, θὰ χρειασθῇ καὶ συμφωνία τις γραπτὴ περὶ τῆς ἀξίας τῆς Βίβλου γενικῶς καὶ τῆς σημασίας τῆς ἐν αὐτῇ διδασκαλίας καὶ δὴ τῶν θεμελιωδῶν σημείων αὐτῆς, ὡς εἶναι τὸ περὶ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τὸ Χριστολογικόν, τὸ περὶ σωτηρίας, τὸ περὶ Ἐκκλησίας καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ καὶ εὐχερῶς ἐκ προτέρων ἐξάγεται, ὅτι ἐκεῖνα τὰ σημεία, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἐπιτευχθῇ συμφωνία πραγματικῇ, τὸ περὶ Ἀγίας Τριάδος, ἐνσάρκου οἰκονομίας καὶ τὸ Χριστολογικόν, ἔχουσιν ἤδη κανονισθῇ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει ἡ Γραφή θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ἐκ μέρους τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας πρὸς τὴν νέαν Μίαν Ἀγίαν «οὐ σὺ τὴν ρίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ρίζα σέ».

Ἀνυπέρβλητος θὰ εἶναι ἐνταῦθα καὶ ἡ δυσχέρεια τῆς ὑπὸ τῆς δευτέρας Μιάς Ἀγίας κατοχυρώσεως τῆς «Ὁρθοδοξίας» αὐτῆς. Ἀφοῦ οὐδεμία Ἐκκλησία δύναται σήμερον νὰ ἀναγνωρισθῇ, ἔπεται ὅτι καὶ αὕτη ἡ νέα Μία Ἀγία, ὡς δημιουργήμα κλάδων ἀτελῶν, θὰ στερηθῇ κατ' οὐσίαν κορμοῦ καὶ ρίζης καὶ δὲν θὰ δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς τελείας καὶ πλήρους Ἐκκλησίας, ὡς ἡ χριστιανικὴ συνείδησις ἐννοεῖ αὐτήν. Αὕτη δ' αὕτη ἡ ἱστορία τῆς Ἰδρύσεως τῆς νέας ταύτης Ἐκκλησίας θὰ κρατῇ αὐτὴν πάντοτε ἐκτεθειμένην εἰς τὴν κρίσιν τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ θὰ ἔχῃ συνεχῶς ἀνοικτὴν τὴν θύραν εἰς νέας ἐν τῷ μέλλοντι διαμαρτυρήσεις καὶ διαιρέσεις καὶ ἔριδας. Ὅτι δὲ ἐκ τῆς τοιαύτης Ἰδρύσεως τῆς νέας Μιάς Ἀγίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι αὐθεντία αὐτῆς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν διαταγμῶν περὶ τὰς ἐνδεικνυομένας ὑποχωρήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων Ὁμολογιῶν, ἐκ τῶν προσπαθειῶν ἐκάστης Ὁμολογίας ὅπως ἐπιβάλλῃ ἐν τῇ νέᾳ Μιᾷ Ἀγίᾳ τὴν παράδοσιν αὐτῆς, ἐκ τῶν περὶ μὴ ἐπιθέσεως χειρῶν ἢ ἀναχειροτονιῶν διαθέσεων καὶ ἐκ τῶν περὶ ἀμοιβαίων χειροτονιῶν διαδιδομένων προτάσεων, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Α' θὰ χειροτονήσῃ τὸν Β' καὶ ὁ Β' θὰ χειροτονήσῃ τὸν Α'. Πάντα ταῦτα εἶναι φυσικοὶ καρπὸς τῆς ἐκ προτεσταντικῆς ἀνάγκης ἀρνήσεως εἰς τὴν πραγματικὴν Μίαν Ἀγίαν τῶν θεμελιωδῶν καὶ θείων αὐτῆς στοιχείων καὶ γνωρισμάτων, ἐν οἷς πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει τὸ τῆς Ἀποστολικῆς λεγομένης Διαδοχῆς. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἴσως φαίνεται ὅτι ταῦτα μαρτυροῦσιν ἀγαθὴν διάθεσιν καὶ χριστιανικὴν συγκατάβασιν, χάριν τῆς ἐνώσεως, ἀλλ' ἡ ψυχραῖος τούτων ἐρευνᾷ ἀνευρίσκει κρυπτομέ-

νους εἰς τὰ βάθη καθαρῶς ἀνθρωπίνους ἐγωϊσμός, μεθ' ὧν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ σχέσεις τὸ Πνεῦμα. Διότι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι ἡ ἀλήθεια, εἶναι τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀπλή. Ὁ δὲ φίλος τῆς ἀληθείας, ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀναγνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἀλήθειαν ὅπου καὶ ἂν εὑρῇ αὐτήν. Ἄν, λοιπόν, ἡ ἐπιθεσις τῶν χειρῶν εἶναι τι, τίς ὁ λόγος μὴ εὐθείας καὶ εἰλικρινοῦς καὶ χριστιανικῆς, ἅς εἴπω, ἀναγνωρίσεως αὐτῆς; Τίς ὁ λόγος ὅπως διακωμωδηθῇ τὸ Πνεῦμα καὶ διὰ πράξεων ἥκιστα σοβαρῶν διατρανωθῇ, εἰς αὐτὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐνώσεως, ἡ ἑλλειψις τῆς ἐνότητος τοῦ Πνεύματος; Ἡ Ἀγία Γραφὴ κράζει «ἐν Πνεύμα, τὸ αὐτὸ Πνεῦμα». Φοβοῦμαι, λοιπόν, ὅτι θὰ εἶναι πρὸς λύπην τοῦ Πνεύματος, ἂν ὁ Α' χειροτονήσῃ τὸν Β' καὶ, ἐν συνεχείᾳ, ὁ Β' χειροτονήσῃ τὸν Α'.

Ρητὴ εἶναι ἡ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ἐντολὴ τῶν Ἀποστόλων περὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Παράδοσιν, τὴν ὁποίαν ἡ Μία Ἀγία ἐκράτησε καὶ κρατεῖ. Οὐχ ἥττον, ζωηρά λίαν ἐκδηλοῦται ἡ ἀποστροφή καὶ ἡ δυσφορία Ὁμολογιῶν τινῶν διὰ τὴν ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας ἰσχύον τῆς Ἀποστολικῆς ταύτης ἀρχῆς τῆς Παραδόσεως. Εἶναι ὁμως ἄδικος ἡ τοιαύτη δυσφορία καὶ ἀποστροφή. Διότι, ἄνευ τῆς Παραδόσεως, ὡς ἐννοεῖ αὐτὴν ἡ Ἀγία Γραφὴ καὶ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, τὸ μεγαλειώδες παλάτιον, ὅπερ λέγεται καταρτισμός τῶν ἀγίων καὶ οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἔχει πολλὰς ἐλλείψεις, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουσι τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χριστιανικοῦ ἰδεώδους. Ἡ ἀπόρριψις τῆς ὑγινοῦς Παραδόσεως στερεῖ τὴν Ἐκκλησίαν πολλῶν ἐφοδίων, τὰ μάλα χρησίμων καὶ ὠφελίμων εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν αὐξήσιν ἐαυτῆς καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς. Ἐμμέσως ἄλλως τε καὶ οἱ, διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους, ἀρνούμενοι τὴν Παράδοσιν, ἀναγνωρίζουσι τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐθεντίαν τῆς Παραδόσεως καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ κρατεῖν τὰς παραδόσεις, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἀσφαλὲς θησαυροφυλάκιον, ἐνθα διεσώθη ἡ Βίβλος καὶ ὁπόθεν ὁ χριστιανικὸς κόσμος «πάρελαβεν» αὐτήν. Τούτοις προσθετός καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Διαμαρτυρήσεως καὶ ἐντεῦθεν ὄγκος τῆς προτεσταντικῆς παραδόσεως, γραπτῆς καὶ ἀγράφου, τὴν ὁποίαν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται, ἂν μὴ πάντες, πολλοὶ τῶν ἀρνούμενων τὴν Ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας Παράδοσιν. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Προτεσταντικὸς κόσμος, ἔχων ἐγγὺς αὐτοῦ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπηρεασμένος ἐξ αὐτῆς τῆς «Παραδόσεως» αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ ἀπ' αὐτῆς τὴν κατὰ Ἀνατολὰς Μίαν Ἀγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀγνοῶν ἐν πολλοῖς τὴν δευτέραν, συγχέει αὐτήν μετὰ τῆς πρώτης καὶ θεωρεῖ καὶ ταύτην ὑπεύθυνον διὰ τὰς πλάνας τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐγκαίρως καὶ

πρώτη διεμαρτυρήθη. Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, τὸ δόγμα περὶ τοῦ ἀλαθήτου αὐτοῦ, ἡ προσθήκη εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως τοῦ filioque, ὁ εἰδικὸς τρόπος ἀπονομῆς ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἡ χρῆσις τοῦ ὕρου μετουσίωσης, ἐν εἰδικῇ ἐννοίᾳ λαμβανομένου, τὸ δόγμα περὶ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἡ γενικὴ ἀγαμία τοῦ Κλήρου, σοβαρὰι περὶ τὴν θείαν λατρείαν καινοτομίαι, ὡς ἡ χρῆσις ἀζύμων ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ ἡ μετάδοσις εἰς τοὺς λαϊκοὺς τοῦ Σώματος μόνον τοῦ Κυρίου, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ Αἵματος κ. ἄ. εἶναι καινοτομίαι ἀπαράδεκτοι, ξέναι πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐναντι τῶν ὁποίων ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀντέστη. Ἐνθυμοῦμαι πάντοτε ὅσα ἐν εἰλικρινεῖᾳ μοὶ ἀπηύθυνεν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Διαμαρτυρόμενος Λουθηρανὸς θεολόγος, Καθηγητῆς Πανεπιστημίου, μετὰ τὸ πέρας Ὁρθοδόξου Λειτουργίας τελεσθείσης ὑπ' ἐμοῦ καὶ τὸ κατ' αὐτὴν γενόμενον ὑπ' ἐμοῦ κήρυγμα: «Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ Λούθηρος δὲν ἐστράφη πρὸς Ἀνατολὰς, ἀλλὰ μᾶς ἔρριπεν εἰς τὸ γνωστὸν χάος». Φρονῶ, λοιπόν, ταπεινῶς ὅτι δὲν ἔχει νὰ βλάψῃ τὴν θεάρεστον προσπάθειαν τῆς ἐνώσεως μία προσεκτικωτέρα καὶ ἀμερόληπτος μελέτη καὶ ἔρευνα τῶν κατὰ Ἀνατολὰς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Εἰς ὁμίλιαν μου ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Ἀμστελντάμου εἶπον πρὸς τοὺς ἐκ τῶν ἀκροατῶν μου μὴ Ὁρθοδόξους: «Μὴ μᾶς φοβήσθε, καθὼς καὶ ἡμεῖς δὲν σᾶς φοβούμεθα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φοβούμεθα καὶ δὲν συγχωροῦμεν καὶ κατὰ τοῦ ὁποίου στερρῶς ἀντιστάμεθα, εἶναι ἡ προπαγάνδα καὶ ὁ προσηλυτισμὸς, μάλιστα ὅταν ἀσκῶνται μὲ μῆσα ἀντιχριστιανικά καὶ ἀνῆθικα». Ἐχομεν, βεβαίως, διαφορὰς, καὶ διαφορὰς μεγάλας, ἀλλ' ἡ καλὴ τῇ πίστει καὶ χριστιανικῇ διαθέσει μελέτη καὶ γνώσις τῶν διαφορῶν αὐτῶν θὰ βοηθήσῃ, ἀναμφιβόλως, πολὺ, ἔστω καὶ μετὰ χρόνους μακροὺς, τοῦ Κυρίου συνεργούντος, ἵνα γνωσθῇ ἡ ἀλήθεια. Ὅπου δὲ γνωρίζεται ἡ ἀλήθεια, ἐκεῖ καταργεῖται ὁ ζυγὸς τῆς πλάνης. Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς». Σημειωτέον ἐνταῦθα τοῦτο. Ὅσα ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ εἶναι, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, κανονικῶς καὶ μετὰ λόγου ὑπ' αὐτῆς καθωρισμένα, ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς περιόπτον καὶ πασιφανῆ τὴν ἀλήθειαν, εὐχερῶς διὰ τοῦτο εὐρισκομένην. Ὅσα δὲ πάλιν εἶναι εἰσέτι ἐπισημῶς ἀκαθόριστα καὶ «θεολογούμενα», παρέχουσι τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τὸ δικαίωμα, ὅπως ἀπαιτῇ, ἵνα μὴ ἐπ' αὐτῶν κρίνηται ἡ ἐπικρίνηται αὕτη, βάσει ταύτης ἡ ἐκείνης τῆς μεμονωμένης ἀντιλήψεως ἢ ἐρμηνείας ἢ γνώμης.

Ἐπάναγκες θεωρῶ, πρὸς ἀποφυγὴν παραξηγήσεων καὶ ἐκμεταλλεύσεως ἐκ μέρους ἀνθρώπων προκατειλημμένων, νὰ διαλευκάνω ἐν σημείον, εὐπαθὲς καὶ εὐφλεκτον, ἀφορῶν εἰς τὰς διαφορὰς μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκ-

κλησίας. Δὲν εἴμεθα «Μαριολάτραι» καὶ δὲν εἶναι δόγμα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἡ ἄσπιλος σύλληψις τῆς Θεοτόκου. Ἀπονέμεμεν ὅμως ἐν εὐλαβείᾳ βαθεῖᾳ τὸν προσήκοντα σεβασμὸν καὶ τὴν ὀφειλομένην τιμὴν πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Σωτήρος. Καὶ φρίττομεν πρὸ τῆς ἐμπαθείας, μεθ' ἧς πολλοὶ μὴ Ὁρθόδοξοι ὁμιλοῦσι περὶ Αὐτῆς. Εὐγενέστατοι οἱ χριστιανοὶ οὗτοι ἐναντι τῶν συγχρόνων γυναικῶν, προθυμότατοι εἰς ὑποκλίσεις καὶ χειροφιλήματα, οὐδεμίαν εὐρίσκουσι λέξιν εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τὴν εὐλογημένην ἐν γυναιξί. Εἶναι πλήρης μίσους καὶ ἀποστροφῆς ὁ τόνος τῆς φωνῆς αὐτῶν, ὅταν ἀπλῶς λέγωσι, προκειμένου περὶ Αὐτῆς, «ἡ Μαρία». Καὶ φθάνουσι νὰ θεωρῶσιν ὡς μὴ χριστιανούς τοὺς τιμῶντας τὴν Θεοτόκον.

Ἄλλ' «ἡ Μαρία» ἐγέννησε «τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων». Ἔδωκεν αἶμα καὶ σάρκα εἰς τὸν ἐνανθρωπήσαντα Κύριον. Καὶ ὑπόργησε τόσον ἱερῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ὅσοι σκοπίμως περιφρονοῦσι τὴν «Μητέρα τοῦ Κυρίου», καυχώμενοι συγχρόνως ὅτι εἶναι ἄνθρωποι τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐκτίθενται διττῶς ἐναντι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱοῦ τῆς παρθένου καὶ ἐναντι τῆς θεοπνεύστου Ἁγίας Γραφῆς. Ἐχουσι δὲ διὰ τοῦτο «τὸν κρίνοντα αὐτούς», αὐτὸν τοῦτον τὸν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ θεῖον λόγον. Διότι, βάσει τοῦ οὐρανίου πρὸς τὴν Θεοτόκον χαριτισμοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποσταλέντος πρὸς Αὐτὴν Ἀγγέλου καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ λαμπρῶν χωρίων, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μακαρίζει καὶ τιμᾷ τὴν εὐροῦσαν χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, τὴν κεχαριτωμένην, ἐπὶ τὴν ὁποίαν Πνεῦμα Ἅγιον ἐπῆλθε καὶ τὴν ὁποίαν δύναμις Ὑψίστου ἐπεσκέασε καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Δυνατὸς ἐποίησε μεγαλεῖα. Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, «πᾶσαι αἱ γενεαί» — αἱ χριστιανικαὶ φυσικῶς — «μακαριοῦσιν Αὐτήν», ὅσοι ἐπ' ἐσχάτων κατηγοροῦσι τοὺς τιμῶντας τὴν Ἀειπαρθένον χριστιανούς ὡς ἐκβληθέντας τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τοῦτο, καλὸν εἶναι, ὅπως ἐξετάσωσι, βάσει τοῦ «πᾶσαι αἱ γενεαί», ποῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ οὗτοι εὐρίσκονται καὶ ἂν περιλαμβάνωνται καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς γενεὰς ταύτας ἢ ὄχι.

† Ὁ Ἑδέσσης καὶ Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Αἱ ἡδοναὶ μᾶς ἐναγκαλίζονται συνήθως διὰ νὰ μᾶς πνίξουν.

Τὸ ὠραιότερον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ αἶσθημα εἶναι τὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος.

Δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ αὐταρέσκεια θανατώνει τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἁμαρτία διαταράσσει ταχέως τὴν γαλήνην τοῦ ἁμαρτήσαντος.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΡΙΣΙΣ

Ὁ σημερινὸς κόσμος ὁμοιάζει πολὺ τὴν γυναῖκα τῆς Σαμαρείας. Ἐχει ζητήσῃ τὴν ἀσφάλειαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐτυχίαν μακρὰν ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ δὲν τὰς ἔχει εὖρει. Ζητεῖ τὸ «ὕδωρ τὸ ζῶν» εἰς ξηρὰ πηγὰδια. Κοὶ τὸ δῖλημμα εἶναι τοιοῦτο, ὥστε ζητεῖ μίαν διέξοδον ἀπὸ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἔχουν φέρει τὸν σημερινὸν κόσμον εἰς τὴν παροῦσαν κρίσιν.

Ἐκεῖνοι, ἐν τούτοις, οἱ ὅποιοι λαμβάνουν ἀποφάσεις, ποὺ ἐπηρεάζουν τὴν μέλλουσαν πορείαν τῆς Ἱστορίας, ἐξακολουθοῦν νὰ ἀγνοοῦν τὴν πρόσκλησιν τοῦ Χριστοῦ. Δὲν ἀπαιτεῖται ὅμως παρὰ ὀλίγος μόνον νοῦς, διὰ νὰ ἀναγνώσῃ κανεὶς τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν καὶ διὰ νὰ ἴδῃ τὴν κατεϋθύνσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν κινοῦνται.

Ἡ μεγάλη πρόσκλησις ἐπαναλαμβάνεται διαρκῶς διὰ μέσου τῆς ζωῆς φωνῆς τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία δὲν εἶνε ἄλλη παρὰ ἡ Ἐκκλησία Του. Καὶ εἰς τὴν φωνὴν Του αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι ἀνταποκρίνονται κατὰ διαφόρους τρόπους: ἄλλοι μὲ ἐνθουσιασμόν, ἄλλοι μὲ ἀδιαφορίαν καὶ ἄλλοι μὲ ἐχθρότητα. Ὅπως ὅμως τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη τὸν σπόρον, ἐποίκιλλε κατὰ ποιότητα, οὕτω καὶ ὁ καρπὸς ὁ ὁποῖος παρήχθη ἀπὸ αὐτὸν ἐποίκιλλε.

Ἡ παρούσα κρίσις δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ ἀπομονωμένη καὶ χωριστῇ ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἱστορίαν: εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνενώσεως πολλῶν αἰτίων. Ὅπως ἕνας ποταμὸς εἶνε τὸ ἄθροισμα πολλῶν μεμονωμένων ἀτομικῶν σταγόνων νεροῦ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ παρούσα κατάστασις εἶνε ἡ σύνθεσις πολλῶν ἀτομικῶν ἀποφάσεων καὶ πράξεων τῶν ἀνθρώπων.

Θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ὁρισθῇ πότε ἀκριβῶς ἤρχισεν ἡ χειροτέρευσις τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αὕτη ἤρχισε πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὅποτε ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἀφῆκαν τὴν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὅσα συνέβησαν ἀπὸ τότε δὲν εἶνε παρὰ ἐν φυσικὸν ἐξακολουθήματα.

Εἶνε εὐκόλον νὰ ἴδῃ κανεὶς ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔλαβον ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψιν τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὅταν Οὗτος εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους Του: «ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει». Κλείσαντες τὰ ὦτά των εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μίαν μακρὰν περιόδον, ἔκλεισαν συνάμα καὶ τὰς καρδίας των εἰς τὸν νόμον Του. Ὅπως ὁ ἄσωτος υἱός, εὐρίσκουν τώρα οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι τὸν ἑαυτὸν των τρεφόμενον μὲ τὴν τροφὴν τῶν χοίρων, ἀντιθέτως ὅμως πρὸς αὐτόν, δὲν ἔχουν ἀκόμη τὴν αἴσθησιν ν' ἀποφασίσουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς των.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ Χριστοῦ ἐπαναλαμβάνεται ἀκόμη καὶ τώρα διὰ τῆς Ἐκκλησίας Του. Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις εἰς πολλὰ μέρη εἶνε τοῦτ' αὐτὸ ἐχθρική. Πράγματι, εἰς μερικὰς χώρας βλέπομεν νὰ χρησιμοποιῶνται βίαια μέτρα, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ ἡ πρόσκλησις αὕτη.

Ποῖον ὅμως εἶνε τὸ «ὕδωρ τὸ ζῶν», τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς προσφέρει εἰς τὸν κόσμον;

Κάθε χριστιανὸς ὀρθόδοξος γνωρίζει ὅτι αὐτὸ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν εἶνε ἡ μερίς καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν θεϊαν ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνομεν, ὅταν κατέχωμεν τὴν ἐξαγιαζοῦσαν χάριν. Διὰ μέσου αὐτῆς ὑψοῦμεθα καὶ διὰ μέσου αὐτῆς λαμβάνομεν τὸ δῶρον τῆς θείας πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης καὶ διὰ μέσου αὐτῆς φερόμεθα πρὸς τὴν τελειότητα.

Εἰς κάθε ὅμως ἀνθρωπίνην ψυχὴν διεξάγεται ἕνας ἀγών. Καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ ἐκείνη συνεργάζεται μὲ τὴν θεϊαν χάριν, ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ ὑπερισχύει καὶ ἡ θεία ζωὴ ἀναπτύσσεται εἰς τὴν ψυχὴν. Ὅταν ὅμως ὑποχωρῶμεν εἰς τὸ «πνεῦμα τῆς ἀνομίας», τότε ἡ θεία ἐκείνη ζωὴ φεύγει.

Συναντῶμεθα καθημέραν μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι, αὐτῶς, σκέπτονται καὶ ζοῦν μὲ τὸ «πνεῦμα τῆς ἀνομίας», μὲ τὸ πνεῦμα τὸ κοσμικόν. Αἱ κρίσεις των καὶ αἱ ἀποφάσεις των καὶ αἱ πράξεις των δὲν γνωρίζουν ἄλλο ἐλατήριο, παρὰ τὴν ἀνομίαν. Εἰς αὐτὰ προστίθενται καὶ ἄλλοι κακοὶ παράγοντες: κακαὶ κινηματογραφικαὶ ταινίαι, κακὰ μυθιστορήματα, ἐπαναστατικὰ βιβλία κ. ἄ.

Ἀλλ' εἰς τὸ τέλος ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ θριαμβεύσουν. Εἶνε ἡ βεβαίωσις τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ λόγοι δὲν θὰ διαφυσθῶν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Του θὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς της. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μας πολλοὶ ναοὶ ἔχουν κτισθῇ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων πολλῶν ναῶν εἰδωλολατρικῶν, διότι ἡ Ἐκκλησία εἶνε ἡ νικῶσα.

Ποῖον ὅμως τὸ σημερινόν μας καθήκον; Πῶς θὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν παροῦσαν κρίσιν;

Τὸ πρῶτον ἔργον μας, νομίζω, εἶνε νὰ εἴμεθα πιστοί, εὐπειθεῖς, ὀρθόδοξοι· τονίζω τὴν λέξιν εὐπειθεῖς. Μὲ αὐτὸ ἐννοῶ ὅτι πρέπει νὰ σκεπτόμεθα μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ὑποστηρίζωμεν τὴν θέσιν της. Καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν γνῶσιν τῶν ὀρθοδόξων διδασκαλιῶν της κατὰ τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ ἐρημνεύωμεν αὐτὰς καὶ εἰς ἄλλους· σημαίνει ἀκόμη ὅτι θὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔδωκε κάμνοντάς μας χριστιανούς ὀρθοδόξους.

Τὸ δεύτερον ἔργον μας εἶνε νὰ εἴμεθα ἐντελῶς ὀρθόδοξοι. Ἡ θεία καὶ ἀποστολικὴ μας πίστις ἄς εἰσέλθῃ εἰς κάθε στάσιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνομεν, καὶ εἰς κάθε ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν κάμνομεν· ἄς δεσπόσῃ τῆς ὅλης οἰκογενειακῆς μας ζωῆς· ἄς ἐπηρεάσῃ τὰς ἀποφάσεις μας εἰς τὴν ἐργασίαν μας ἢ εἰς τὸ ἐμπόριον· ἄς καθορίσῃ τὴν ψυχαγωγίαν μας, ἄς κανονίσῃ τὰς σχέσεις μας μὲ τοὺς ἄλλους.

Ἡ τελευταία μας προσπάθεια θὰ εἶνε νὰ εἴμεθα «στρατευομένη Ἐκκλησία» καὶ στρατευόμενοι ὀρθόδοξοι. Πρέπει δηλαδὴ νὰ εἴμεθα συνεργάται τοῦ Χριστοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἔλθῃ ὁ κόσμος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του καὶ ἀπὸ αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν αἰωνιότητα, ἐφόσον ἔξω αὐτῆς δὲν ὑπάρχει σωτηρία.

Ὁ ὀρθόδοξος εἶνε στρατευόμενος ὀρθόδοξος καὶ ἡ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Λονδίνου :
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Λονδίνον 25 Μαγτίου 1950

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Σπυρίδωνα.
Μακαριώτατε,

Γράφω κατ' ἐντολὴν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βρεττανικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἵνα ἐκφράσω ὑμῖν τὸ βαθὺ ἡμῶν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν συνεχιζομένην κατακράτησιν τῶν ἑλληνοπαίδων εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἐλυπήθημεν σφόδρα πληροφοροῦμενοι, ὅτι ἀπασαί αἱ προσπάθειαι καὶ τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἀπέβησαν μάταιαι διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν παιδιῶν εἰς τοὺς γονεῖς τῶν.

Ἀμα τῇ λήψει τοῦ ὑμετέρου τηλεγραφήματος ἡ Ἐπιτροπὴ, τῆς ὁποίας εἰμαι Πρόεδρος, ἐπέστησε πάλιν τὴν προσοχὴν τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ τὴν λυπηρὰν ὑπόθεσιν τῶν παιδιῶν αὐτῶν ἐνώπιον τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς νήσου ταύτης καὶ νὰ ζητήσῃ τὰς προσευχὰς τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος διὰ τὰ παιδιὰ.

Ὅπως ἤδη θὰ γνωρίζετε, ἡ Α. Χάρις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταβρυγίας, ὅστις εἶναι καὶ Πρόεδρος τοῦ Βρεττανικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐξαπέλυσε πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἰδικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τὸν κληρὸν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἀναπεμφθοῦν προσευχαί εἰς πάσαν ἐνορίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ λαὸν τῆς.

Ἐστέ, παρακαλῶ, βέβαιος, ὅτι θὰ συνεχίσωμεν τὴν πείσιν οὕτως, ὥστε νὰ ληφθοῦν ὅλα τὰ δυνατὰ μέτρα διὰ τὴν βεβαίαν ἐπιστροφὴν τῶν παιδιῶν αὐτῶν εἰς τὰς ἐστίας τῶν.

WILLIAM LONDON

Ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου

Πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Χ. Α. Ν. :

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Χ. Α. Ν. Ἑλλάδος κ. Ἀ. Ἀλιβιζάτος εἰς ἀπάντησιν ἐκκλήσεως αὐτοῦ διὰ τὸ παιδομαζῶμα πρὸς τὰς ἀνὰ τὸν κόσμον Χ. Α. Ν. ἔλαβεν ἀπαντήσεις τῶν Χ. Α. Ν. Ὀλλανδίας ἐξ Ἀμστερνταμ, Λονδίνου, Ἰνδιῶν, Πακιστάν, Μπούρμας καὶ Κεϋλάνης ἐκ Καλκούτας καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐνώσεως Νέων Γερμανίας ἐκ Κάσσελ. Πάσαι αἱ Χ. Α. Ν., συμμεριζόμεναι τὴν θλίψιν «τῶν στερηθέντων βανούσας τῶν τέκνων των γονέων», ἐκφράζουσιν πρὸς αὐτοὺς τὴν βαθεῖαν συμπάθειάν των διὰ τὴν λυπηρὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν, «ἥτις ἐλπίζομεν ὅτι θέλει συντόμως λάβει τὴν πρέπουσαν λύσιν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐν λόγῳ παιδιῶν εἰς τὴν χώραν καὶ τὰς ἐστίας των». «Εἴθε ὁ Θεὸς πάσης ἀληθείας νὰ σᾶς παρηγορήσῃ—γράφουν αἱ Χ. Α. Ν. Ἰνδιῶν—καὶ εἴθε ἡ ἀγάπη καὶ πρόνοια Αὐτοῦ νὰ προστατεύσῃ τὰ παιδιὰ ἀπὸ παντὸς κακοῦ μέχρις ὅτου ἐνωθοῦν καὶ πάλιν με' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὰ ἀγαποῦν καὶ φροντίζουν δι' αὐτὰ περισσότερο παντὸς ἄλλου. Εἴθε ἡ εὐλογία Του νὰ παρακολουθήσῃ ὅλας τὰς προσπάθειας, αἵτινες γίνονται διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ρηθέντων παιδιῶν εἰς τὴν ἀσφάλειαν καὶ θαλπωρὴν τῶν ἐστιῶν, εἰς ἃς νομίμως ἀνήκουσιν». Ἡ δ' Εὐαγγελικὴ Ἐνωσις Νέων Γερμανίας

Ἐκκλησία του εἶνε Στρατευομένη Ἐκκλησία. Ἡ βάσις τῆς ὀρθοδοξίας, κατὰ ταῦτα, πρέπει νὰ εἶνε πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη. Ἀλλὰ κάτω ἀπὸ αὐτὰ πρέπει νὰ εἶνε ἡ ἁγιαστικὴ χάρις, ἡ ὁποία εἶνε τὸ «ὔδωρ τῶ ζῶν», τὸ κινεῖν καὶ φέρον εἰς ζῶν ἀιώνιαν.

Trenton N.J.

† Ὁ Νύσης ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΔΥΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα ὁ Νικόλαος, κρίνων ὅτι ἐπέστη ἡ ἐπιζητούμενη εὐκαιρία, ὅπως παρουσιάσῃ καὶ πρὸ τῶν ἀνατολικῶν τὸ ἀπολυταρχικὸν πρωτεῖόν του καὶ ἐπιβάλῃ αὐτὸ πᾶσιν μηχανῇ ἐπ' αὐτῶν, ἀπηύθυνεν ἀλλεπαλλήλους ἐπιστολάς πρὸς τε τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ Γ', τοὺς Πατριάρχας καὶ ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς καὶ «ad omnes fideles» καὶ πρὸς τὸν «λογιώτατον κύριον Φώτιον», —μὴ ἀναγνωρίζων αὐτὸν ὡς ἐπίσκοπον—, ἐν ταῖς ὁποίαις, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ψευδοϊσιδωρείων διατάξεων,

προσθέτει, ὅτι «ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡμεῖς εἰς Γερμανίᾳ ὑφίσταμεθα τὴν ἰδίαν τύχην καὶ χιλιάδες γερμανοπαίδων κρατοῦνται εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ ἄλλα ἀνατολικά κράτη, ἔχομεν θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν περίπτωσίν σας καὶ δὲν εὐχόμεθα τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἀγριοτήτων».

Τοῦ Δημάρχου Μασσαλίας :

Ὁ Δήμαρχος Μασσαλίας κ. Carlini προέβη εἰς τὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐκδιδομένην ἐφημερίδα «La France» εἰς δημοσίευσιν ἐπιστολῆς τοῦ ἀπευθυνθείσης πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς Γαλλίας παρακαλοῦμενον νὰ δείξῃ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἀπαχθέντων ἑλληνοπαίδων, ἐξ ἀφορμῆς ἐκκλήσεως τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Συμβουλίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐνώσεως πρὸς τὴν γαλλικὴν Κυβέρνησιν. «Ἀσχετῶς πρὸς πάντα λόγον πολιτικῆς φύσεως — γράφει ὁ κ. Carlini—νομίζω ὅτι ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὴν τύχην τῶν δυστυχῶν τούτων παιδιῶν καὶ ὅτι ἡ φωνὴ τῆς χώρας μας δέον νὰ ἀκουσθῇ δημοσίως καταδικάζουσα τοιαύτας μεθόδους ἀκατονομάστου παραβίασεως τῶν ἱερωτέρων δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Ἐγώ, λοιπόν, τὴν τιμὴν, κύριε Πρόεδρε, νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ θελήσῃτε νὰ λάβῃτε ὑπ' ὄψιν τὴν διαμαρτυρίαν τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Ἑλληνικῆς Ἐνώσεως καὶ διπλῆς ἡ γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἐνεργήσῃ παρὰ ταῖς κυβερνήσεσι τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν, ἵνα παρέμβωσιν ὑπὲρ ἐπιστροφῆς τῶν ἑλληνοπαίδων εἰς τὰς ἐστίας των...».

Τῆς ἐν Μπένι - Σουέφ (Αἰγύπτου) ἑλληνικῆς Κοινότητος :

Τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Κοινότητος ἐν ἐκτάκτῳ αὐτοῦ συνεδρίᾳ ἐνέκρινε ψήφισμα, δι' οὗ «διαμαρτυρόμενον ἐντόνως ἐνώπιον τῆς πεπολιτισμένης καὶ ἐλευθερίας ἀνθρωπότητος διότι, παρὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ καὶ τὴν ὑπογραφείσαν παγκόσμιον διακήρυξιν σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνέχεται ἀδιαμαρτυρητῶς τὴν βίαν καὶ τὴν πρωτοφανῆ αὐθαίρεσιν, ἀποτελοῦσαν μελανώτατον στίγμα διὰ τὸν σύγχρονον πολιτισμόν, ἀξιοῖ τὴν ἀμεσον ἀπώδοσιν τῶν ἀρπαγέντων ἑλληνοπαίδων» καὶ ἀποφασίζει νὰ διαβιβασθῇ ἀντίγραφον τοῦ ψηφίσματος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αἰγύπτου.

Τοῦ Βελγίου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν :

Ἡ ἐν Ἀθήναις Βελγικῇ Πρεσβείᾳ, διαβιβάσασα πρὸς τὸν Βέλγον Ὑπουργὸν ὑποβλήθην αὐτῇ τηλεγράφημα διαμαρτυρίας τοῦ Δήμου τῆς πόλεως Λαγκαδᾶ διὰ τὴν κατακράτησιν τῶν ἑλληνοπαίδων, ἀνεκοίνωσεν ἀπάντησιν τοῦ Ὑπουργοῦ, εὐχομένου ὅπως «ἡ διαπραχθεῖσα εἰς βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀδικία ἐπανορθωθῇ ἐν ὅσῳ τὸ δυνατόν προσεχέι μέλλονται».

ἐμφανίζει ἑαυτὸν ὡς ἀπόλυτον ἡγεμόνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνώτατον κριτὴν αὐτῆς, καὶ ἄρα καὶ τῆς μεταξὺ Ἰγνατίου καὶ Φωτίου διενέξεως, ὡς τοιοῦτος δὲ ἠκύρωσε τῷ 862 τὰ ὑπὸ τῶν ἐν Κων/πόλει ἐκκλησιαστικῶν συνόδων γεγνημένα, κηρύξας τὸν μὲν Φώτιον λαϊκόν, τὸν δὲ Ἰγνατίον μόνον κανονικὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ἅτε τῆς πατριαρχικῆς μεταβολῆς γενομένης ἄνευ γνώσεως καὶ συγκαταθέσεως αὐτοῦ (*sine romani pontificis consulti*)¹. Ἐπὶ πλέον δὲ συνεκάλεσε καὶ λατινικὴν σύνοδον ἐν Ρώμῃ τῷ 863, ἥτις ὁμοίως καθήρεσε καὶ ἀνεθεμάτισε μὲν τὸν Φώτιον καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας, ἀνεκήρυξε δὲ κανονικὸν Πατριάρχην τὸν Ἰγνατίον καὶ ἀποκατέστησεν αὐτόν τε καὶ τοὺς Ἰγνατιανούς ἐπισκόπους εἰς τοὺς θρόνους τῶν². Μὴ τυχὼν δὲ προσοχῆς καὶ ἀπαντήσεώς τινος ἀπὸ τῆς Κων/πόλεως ἐξηκολούθησε τὴν αὐτὴν κατὰ τοῦ Φωτίου σφοδρὰν πολεμικὴν καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς χαρακτηριστικὰ δὲ ἀναφέρομεν τὸ μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 865 ἀπαντητικὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ³, τὸ δὲ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 866 πρὸς τὸν αὐτόν Μιχαήλ, τὸν καίσαρα Βάρδαν, τὰς αὐτοκρατειρας Θεοδώραν καὶ Εὐδοξίαν, τοὺς συγκλητικούς, τοὺς Πατριάρχας Φώτιον καὶ Ἰγνατίον, τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας καὶ ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς⁴ καὶ τὸν Κλήρον τῆς Κων/πόλεως⁵. Τὴν αὐθαίρετον καὶ ἀντικανονικὴν ταύτην

ἐπέμβασιν εἰς ξένην ἀνεξάρτητον Ἐκκλησίαν ἐστήριξεν ὁ Πάπας ἐπὶ τῶν ψευδοϊσιδωρείων διατάξεων καὶ ἐπὶ οἰκτρᾶς παρερμηνείας τοῦ θ' κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν ὁποῖον, ὡς ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἀπολογητὴς του καρδινάλιος Hergenröther, «ἡρμήνευσεν οὐχὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ἣν εἰς αὐτὸν ἀπέδιδον οἱ συντάκται του Πατέρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου»¹, ἀλλ' αὐθαίρετως κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ συμφέρον αὐτῷ. Ἐντεῦθεν διίσχυρίζετο, ὅτι τὰ λεγόμενα προνόμια του παρεῖχον αὐτῷ ὑπεροχὴν καὶ ἐξουσίαν «*super omni terra, id est super omni Ecclesia*»². Τὸ ἀληθές ὅμως εἶναι, ὅτι ὁ Πάπας οὐδὲν δικαίωμα ἐπεμβάσεως εἶχε, διότι κατὰ τοὺς κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀρχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ δ' κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου³, οἱ ἐπίσκοποι ἐκλέγονται καὶ καθίστανται καὶ δικάζονται ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς οἰκείας ἐπαρχίας ἢ τοῦ οἰκείου κλίματος, ὡς πράγματι εἶχε γίνῃ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ Φωτίου⁴. Εἶναι προφανές, ὅτι ὁ Νικόλαος, ἐνεργήσας ἐν προκειμένῳ παρὰ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ μετὰ πάροδον ἱκανῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς καθ' ὅλα κανονικῆς καὶ νομίμου ἐκλογῆς τοῦ Φωτίου, ἐπέδωκε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐξουσίαν του καὶ ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων, καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἐπικινδύνου θεωρουμένου ἐν Ρώμῃ ἀντιπάλου του Πατριάρχου Κων/πόλεως, καὶ νὰ καθυποτάξῃ οὕτω τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἀκριβῶς ἦτο ἡ πρώτη κυρία ἀφορμὴ τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος μετὰ κυ-

1. Βλέπ. Mansi, Concil. 15, 168 ἐξ. Migne P. L. 119, 785/94. Γ. Κρέμου, μν. ξ. II, 285 ἐξ.

2. Βλέπ. Mansi, Concil. 15, 178 ἐξ. Migne P. L. 119, 926/62. F. Dvornik, μν. ξ. σ. 97/8. Γ. Κρέμου, μν. ξ. II, 297 ἐξ. Ἐν σ. 300 συμπεραίνει οὗτος: «Οὕτω δὲ ἡ παπικὴ σύνοδος διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς ἐπισήμως ἀνεκήρυξε τὸ σχίσμα μεταξὺ τοῦ πάπα Ρώμης Νικολάου καὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ, εἶναι προοίμιον τοῦ ἐπισήμου σχίσματος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἐλληρικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς». Πρβλ. αὐτόθι καὶ σ. 307. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἄθεσμος καὶ ἀντικανονικὴ αὕτη ἀπόφασις τῆς λατινικῆς συνόδου οὐδόλως ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἐν Κων/πόλει, ἀντιθέτως μάλιστα ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαήλ ἀπέκρουσε διαρρηθὴν αὐτὴν διὰ πολεμικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Νικόλαον Α', ἥτις ἀπώλετο μὲν, ἀλλὰ δύναται τὸ περιεχόμενον αὐτῆς νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀπαντήσεως τοῦ Πάπα, παρὰ Mansi, Concil. 15, 187 ἐξ. πρβλ. καὶ Γ. Κρέμου, μν. ξ. II, 301 ἐξ.

3. Αὐτόθι σ. 187 ἐξ. Πρβλ. καὶ F. Dvornik, μν. ξ. σ. 105 ἐξ. Ἀξιοσημείωτος μάλιστα εἶναι ἡ παρατήρησις αὐτοῦ (σ. 105), ὅτι ἡ παροῦσα «letter was destined to be one of the most important documents in the evolution of the papacy».

4. Κατὰ τὸν Νικήτην Πάφλαγονος, «ὁ Νικόλαος... τοῖς τῆς Ἀνατολῆς πατριάρχαις... τὴν κρίσιν ταύτην διεπέμψατο», οὕτω δὲ ὀφθαλμοφανῶς «πρῶτος ἐκείνους τὸν ἄρραφον τοῦ Σωτήρος χιτῶνα διέρρηξεν». (Σ. Ἀριστάρχου. Φωτίου Πατριάρχου Κων/πόλεως λόγοι καὶ ὁμιλίαι, Κων/πολις 1901, σ. λα'/λς').

5. Mansi, Concil. 15, 162 ἐξ., 216 ἐξ. Ἐν ταῖς ἀλαζονικαῖς ταύταις ἐπιστολαῖς διευτυποῦντο ὡμῶς αἱ ἀκατανόητοι εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς κυριαρχικαὶ παπικαὶ ἀξιώσεις καὶ ἐσυκοφαντεῖτο ἡ Ἐκκλησία Κων/πόλεως. Π. χ. ἐν Mansi, Concil. 15, 234 ἀναγινώσκομεν: «Ve-

rumtamen quid opus est hinc multa prosequi, cum hodieque penes Ecclesiam CPolitanam impietas ipsa vigeat, praevaricatio regnet, schismata multiplicentur». Καὶ γενικώτερον «in his attitude towards Michael III, Nicholas showed that he regarded all kings and emperors as accountable to him for their actions and thus subject to his spiritual jurisdiction. In this sense at least he may be said to have contributed materially to the formulation of a papal potestas directa in temporal matters ratione peccati». (T. G. Jalland, The Church and the Papacy, London 1944, σ. 383)

1. J. Hergenröther, μν. ξ. τ. I, σ. 568 ὑπόσημ. 92. Πρβλ. καὶ Χρυσ. Παπαδοπούλου, μν. ξ. σ. 141 ἐξ.

2. Παρὰ F. Dvornik, μν. ξ. σ. 107.

3. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, μν. ξ. τ. Β' σ. 122.

4. Καὶ ὁ F. Dvornik παραδέχεται, ὅτι «never dit a Patriarch ask a Pope in his synodal letter for confirmation of his election. The election of the Patriarch and bishops was regarded as a matter concerning the internal affairs of the Eastern Church and the Emperor. The Eastern Church was always very jealous in defence of its absolute independence in disciplinary matters... We must not judge the matter from our modern point of view, but from the point of view of the Byzantines in the ninth century... His objection (τοῦ Πάπα Νικολάου) to the elevation of Photius, that he was a simple layman when elevated, is not very grave». (The Patriarch Photius, Father of Schism or Patron of Reunion?, ἐνθ' ἂν. σ. 24). Περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Φωτίου «ἀθρόον» βλέπ. καὶ ὅσα γράφει οὗτος πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον, παρὰ I. Βαλέττι, μν. ξ. σ. 151 ἐξ.

ρίως υπεύθυνον τὸν φίλαρχον Πάπαν Νικόλαον Α'.

Ἄλλ' ὁ αὐτὸς αὐθαίρετος Πάπας Νικόλαος ἔδωκε, ταύτοχρόνως σχεδόν, καὶ δευτέραν ἀφορμὴν πρὸς ἔκρηξιν τοῦ σχίσματος, ἀπόρροϊαν καὶ ταύτην τῶν ἐκκλησιαστικοπολιτικῶν ἐπεκτατικῶν σχεδίων του. Πρόκειται περὶ τῆς ἄλλης ἐκείνης αὐθαιρέτου καὶ παρ' ἐνορίαν ἐπεμβάσεώς του εἰς τὴν πρὸ μικροῦ ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους ἰδρυθεῖσαν καὶ ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κων/πόλεως ὑπαχθεῖσαν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν¹, διὰ τὴν καθυπόταξιν τῆς ὁποίας καὶ ὁ Πάπας οὗτος καὶ οἱ διάδοχοί του διεξήγαγον σφοδρούς ἀγῶνας, τὰ μέγιστα συμβάλλοντας εἰς τὴν ἔκρηξιν τοῦ σχίσματος, ἔνεκα τῆς ἐξ ἴσου σφοδρᾶς ἀντιδράσεως οὐ μόνον τῶν Πατριαρχῶν ἀλλὰ πρὸ πάντων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων². Ὡς γνωστόν, καθ' ὃν χρόνον ὁ Νικόλαος ἡσχολεῖτο περὶ τὴν ἐπέκτασιν καὶ ἐπιβολὴν τοῦ ψευδοκωνσταντινέου καὶ ψευδοῖσι-δωρείου κυριαρχικοῦ πρωτείου του καὶ ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐναντίον τοῦ Φωτίου πολεμικῆς τοῦ, ἀντιθέτως ὁ Φώτιος ἡσχολεῖτο περὶ τὸν ἐκχριστιανισμόν τῶν Βουλ-

γάρων καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτοῦ τοῦ Κράτους αὐτῶν ἐπὶ βάσεων χριστιανικῶν, καθὼς, πρὸς τοῖς ἄλλοις, μαρτυρεῖ καὶ ἡ γνωστὴ ἐπιστολὴ αὐτοῦ «πρὸς Μιχαὴλ ἄρχοντα Βουλγαρίας»³. Ἄλλ' ὁ Νικόλαος, παραλλήλως πρὸς τὴν κατὰ μέτωπον ἐπίθεσιν του ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας Κων/πόλεως καὶ τοῦ πρωτοθρόνου αὐτῆς Φωτίου, ἐνήργησε καὶ ἐτέραν πλευρικὴν κατ' αὐτῆς ἐπίθεσιν, πέμψας εἰς Βουλγαρίαν ἀντικανονικῶς καὶ παρ' ἐνορίαν τοὺς ἐπισκόπους του Φόρμωσον καὶ Παύλον, βραβύτερον δὲ τοὺς Δονάτον, Μαρῖνον, Δομνίκον, Λεοπάρδον καὶ Γκριμοάλδον καὶ πολλοὺς ἄλλους λατίνους κληρικούς, οἱ ὅποιοι, ἐκδιώξαντες ἐκεῖθεν τοὺς Ἑλληνας κληρικούς καὶ προσβαλόντες τὰς ὀρθοδόξους παραδόσεις καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ αὐτὴν τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ κατασκευάσαντες τοὺς ὀρθοδόξους Ἑλληνας⁴, ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐκλατινισμοῦ τῆς ὀρθοδόξου Βουλγαρίας καὶ τῶν ὁμόρων Σλαβικῶν χωρῶν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν λατινικῶν δογμάτων καὶ παραδόσεων⁵. Οὕτως, ἐνῶ ὁ Φώτιος καρτερικώτατα ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἐδέχετο ἀλλεπαλλήλους ἀπὸ τῆς Ρώμης προσβολὰς καὶ καταδίκας καὶ ἐπὶ μακρόν ἀπέφευγε νὰ ἀπαντήσῃ καὶ ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα, αἴφνης, κατὰπληκτος ἐπληροφορεῖτο, ὅτι «ἄνδρες δυσσεβεῖς καὶ ἀποτρόπαιοι, ἄνδρες ἐκ σκότους ἀναδύντες (τῆς γὰρ ἐσπερίου μοίρας ὑπῆρχον γεννήματα), πρὸς τὸ νεοπαγῆς εἰς εὐσέβειαν καὶ νεοσύστατον ἔθνος, ὡς περ κεραυνὸς ἢ σεισμὸς ἢ χαλάζης πληθός,

1. Ἐκτὸς τούτου καὶ δι' ἄλλον λόγον ὁ F. Dvornik (μν. ἔ. σ. 153, ὑπόσημ. 1) παραδέχεται, ὅτι «canonically, the Byzantine claim was legitimate, since Bulgaria included only a small portion of Macedonia which had been under Roman jurisdiction, and included a great part of Thrace which had always been under the jurisdiction of Constantinople». Κυρίως «οἱ ἐν Κων/πόλει ἀπεδοκίμαζον τὴν ἐπέμβασιν, ὡς ἀντιστρατευομένην εἰς τὸν 28ον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451), ὁ ὁποῖος ἐπεκύρου τὰ δίκαια τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως ἐπὶ τῆς θρακικῆς διοικήσεως καὶ τῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατεχομένων μερῶν αὐτῆς (ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Βουλγαρίας, ἐνῶ τὸ δυτικὸν τμήμα αὐτῆς, τὸ ἔξω τῆς θρακικῆς διοικήσεως, εὐρίσκετο ἐν τῷ ἀνατολικῷ Ἰλλυρικῷ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ Πάπαι εἶχον ἀξιώσεις, καίτοι ὁ Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρὸς τῷ 732/3 εἶχεν ὑπαγάγει αὐτὸ ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κων/πόλεως)». Ἐπειτα ἐφοβοῦντο (οἱ Βυζαντινοὶ) ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἐπέμβασις ἦτο προοίμιον πολιτικῆς ἐπεμβάσεως ἐκ μέρους τῆς Δύσεως». (B. Στεφανίδου, μν. ἔ. σ. 325).

2. Σημειωτέον ὅτι καὶ προηγουμένως ὁ Νικόλαος ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα εἶχε ζητήσει ν' ἀποδώσῃ αὐτῷ τό, ἐν ᾧ τὸ μικρὸν ὡς ἄνω τμήμα τῆς Βουλγαρίας, Ἀνατολικὸν Ἰλλυρικὸν (δηλ. ὁλόκληρον περίπου τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον πλὴν τῆς Θράκης), μετὰ τῆς νοτίου Ἰταλίας, συμπεριλαμβανομένων τῶν πατριμονίων τῆς Καλαβρίας καὶ τῆς Σικελίας καὶ τοῦ δικαίωματος νὰ χειροτονῇ αὐτὸς τοὺς ἐπισκόπους τῶν Συρακουσῶν. Πρβλ. Monumenta Germaniae historica, ἐπιστ. 6, σ. 438. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κομιστὰί τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς ἀπεσταλμένοι του εἰς τὴν «πρωτοδευτέρα» Σύνοδον ἐν Κων/πόλει τοῦ 861 οὐδὲν ἐπέτυχον, ὁ Νικόλαος ἠρνήθη νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ἐκείνης. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ἐκστρατεία του κατὰ τοῦ Φωτίου ἀπεσκοπεῖ τὴν καθυπόταξιν τῆς τε Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸ πάντων τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ μετὰ τῆς Βουλγαρίας, διότι, φαίνεται, ἐπίστευσεν εἰς ψευδῆ διαβεβαίωσιν τοῦ Ἰγνατιανοῦ Θεογνώστου, ὅτι δῆθεν ὁ Ἰγνάτιος, ἐπανερχόμενος εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, θὰ παρεχόρῃ αὐτῷ τὴν Βουλγαρίαν! Πρβλ. καὶ F. Dvornik, μν. ἔ. σ. 101.

1. Ἐκδίδεται παρὰ Ἰ. Βαλέττα, μν. ἔ. σ. 200/48. Τὸν Βούλγαρον τοῦτον ἡγεμόνα Βόγοριν, μετονομασθέντα ἐν τῷ βαπτίσματι (Σεπτέμβριος 865) Μιχαὴλ, ὁ Φώτιος ἐχειραγώγησεν ὁμοῦ μετὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ διὰ τοῦτο προσαγορεύει αὐτὸν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του: «ἡγαπημένε ἡμῶν υἱέ», «φιλόχριστε καὶ πνευματικὲ ἡμῶν υἱέ», «καλὸν ἄγαλμα τῶν ἐμῶν πόνων», «τῶν ἐμῶν πνευματικῶν ὧδινων εὐγενὲς καὶ γνήσιον γέννημα» κ. τ. δ., ἢ προτρέπεται αὐτόν: «μὴ τοίνυν τῶν ἐλπίδων ἡμᾶς διαψευσθῆναι ποιήσης, ὥς ἡ σὴ περὶ τὰ καλὰ ῥοπή τε καὶ εὐκοῖα παρέσχε προβάλλεσθαι· μηδὲ τοὺς πόνους καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ἀνεδεξάμεθα χαίροντες, ματαίους ἐλέγξης, κ.τ.λ.» (αὐτόθι). Πρβλ. καὶ Γ. Κρέμου, μν. ἔ. II, 308 ἔξ.

2. Σημειωτέον ὅτι μετὰ τοῦ Νικόλαου καὶ τῶν ἀπεσταλμένων του εἰς Βουλγαρίαν καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας Ἰωάννης Η', γράφων πρὸς τὸν Βόριν Μιχαὴλ, ἐυσκοφάντει τοὺς Ὀρθοδόξους Ἑλληνας, ὅτι «quotidie novis et variis disciplinis atque dogmatibus confunduntur». (Mansi, Concil. 17, 119). Καὶ ἀλλὰχοῦ: «Tristamur et ingemiscimus, verentes et pertimescentes, ne, si forte Graecos secuti fueritis, cum illi in diversas haereses et schismata solito more ceciderint, vos quoque cum ipsis in erroris profunda ruatis... Nam te, fili, Mosaicis rogo verbis: «Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi, seniores tuos, et dicent tibi», si aliquando Graeci, sine hac vel illa haeresi fuerint» (αὐτόθι σ. 62).

3. Πρβλ. καὶ A. Pichler, μν. ἔ. I, 194/5. Ἀκόμη καὶ ἐν τῇ νεομθεσίᾳ ἀπέκρουσαν καὶ ἐξετόπισαν τὸν Ἰουστινιάνειον κώδικα καὶ εἰσήγαγον τὴν συλλογὴν τῶν νόμων τῶν Λομβαρδῶν. (F. Dvornik, μν. ἔ. σ. 114).

μᾶλλον δὲ οἰκειότερον εἰπεῖν, ὥσπερ ἄγριος μονιός, ἐμπηδῆσαντες, τὸν ἀμπελῶνα Κυρίου, τὸν ἡγαπημένον καὶ νεόφυτον, καὶ ποσὶ καὶ ὁδοῦσιν, ἦτοι τριβόις αἰσχροῦς πολιτείας καὶ διαφθορᾶς δογμάτων, τό γε εἰς τόλμαν ἦκον τὴν αὐτῶν, κατανεμησάμενοι ἐλυμήναντο. Ἀπὸ γὰρ τῶν ὀρθῶν καὶ καθαρῶν δογμάτων καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ἀμωμῆτου πίστεως παραφθεῖρουν τοὺς καὶ ὑποσπᾶν κατεπανουργήσαντο»¹.

1. Παρὰ Ι. Βαλέττα, μν. ἔ. σ. 168. Ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κατάκτησις τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ τῶν Παπῶν ἔπαιξε σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ἑκκλήσιν τοῦ σχίσματος, ὡς παρετηρήσαμεν, καὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων αὐτοῦ, πολλὰκις καθορίσασα καὶ μεταβαλοῦσα τὴν στάσιν τῶν Παπῶν Νικολάου Α', Ἀδριανοῦ Β', Ἰωάννου Η' καὶ τῶν διαδόχων τῶν ἐναντι τοῦ Φωτίου καὶ τοῦ Ἰγνατίου. Σχετικῶς ὁ F. Dvornik (μν. ἔ. σ. 156/7) γράφει: «Pope Hadrian had acknowledged Ignatius as the legitimate Patriarch on condition that he should undertake nothing contrary to Roman interests in Bulgaria; that, should he be daring enough to do so, he would be severed from communion with Rome, and therefore be excommunicated. In no other sense could these words of John VIII be explained. We therefore have here indisputable evidence that the Bulgarian issue played a leading part in all dealings with Photius by Nicholas, since his successor makes his recognition of Ignatius conditional on the latter's attitude towards Roman interests in Bulgaria. This condition was laid down in the letter which the legates handed to Ignatius at the time of the conference that met after the Ignatian Council to settle Bulgaria's fate; and the legates were not to produce the letter except in the urgent case of Roman interests being actually at stake. This helps us to explain the enigmatic passage in the Pope's letter to Domagoi, referring to Ignatius as having been repeatedly excommunicated as a result of these offences. If Ignatius' recognition by Hadrian had been made to depend on his attitude towards Bulgaria, and if the Patriarch had been threatened with excommunication if ever he dared to trespass on Roman rights in Bulgaria, then John could treat Ignatius as excommunicated, as soon as it became clear that Ignatius had failed to observe the condition. Yet, on the other hand, because John VIII did not wish to close the door upon a possible settlement, he put off passing public sentence on Ignatius as long as there remained the least hope of the Patriarch acknowledging his fault. He must therefore have twice appealed to him before the last summons, the only one attested by a papal letter. It is worded in very resolute terms: Ignatius will be excommunicated, if he does not recall the Greek priests from Bulgaria within thirty days. In another letter to the Greek clergy of the same country, the Pope confirmed the sentence of excommunication once pronounced against them by Hadrian. But should the bishops and priests not quit Bulgarian territory within a month, they would all be suspended and excommunicated». (Πρβλ. καὶ G. Every, *The Byzantine Patriarchate* 451 — 1204, London 1947, σ. 126 ἐξ. Καὶ ὁ ἡμέτερος Ι. Βαλέττας παρατηρεῖ ὁρθῶς: «Διὰ τὴν Βουλγαρίαν Φώτιος ἔπαθε διὰ τὴν Βουλγαρίαν Ἰγνατίος ἐμισήθη διὰ τὴν Βουλγαρίαν ἀνοφελὲς κηρύττεται τὸ ἐν πᾶσι τῇ παπικῇ ἀλαζονείᾳ ὑπηρετήσαν ἐκεῖνον συνέδριον διὰ τὴν Βουλγαρίαν ὁ Πάπας Ἰωάννης Φωτίῳ φίλος ἐγένετο, τὴν ἀλώπεκὴν ὅπου ἡ λεοντὴ οὐκ ἐξικνεῖτο προσράπων... καὶ πᾶσα τῶν γεγονότων ἡ ἀλληλουχία οὐδὲν ἢ τοῦτο κα-

Ἀκριβῶς τὸ τελευταῖον τοῦτο, τ. ἔ. ἡ διαφθορά καὶ παραχάραξις τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ παραδόσεων, ἐγένετο ἡ τρίτη ἀφορμὴ πρὸς ἑκκλήσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος. Διότι οἱ παπικοὶ εἰς Βουλγαρίαν ἀπεσταλμένοι, πρὸς τοῖς ἄλλοις, εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ καὶ λατινικὰς τινὰς ἑτεροδιδασκαλίας καὶ καινοτομίας, αἱ ὁποῖαι, διὰ πρώτην φοράν γενόμεναι γνωσταὶ μέσῳ τῶν ὀρθοδόξων Βουλγάρων εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς, προῦκάλεσαν ζωηροτάτην ἐξέγερσιν αὐτῶν. Οὕτως οἱ λατῖνοι κληρικοὶ συνειράσσαν τοὺς νεοφύτους χριστιανοὺς Βουλγάρους, κηρύσσοντες ἄκυρά τινὰ ἐκ τῶν μυστηρίων αὐτῶν, διότι ἔλαβον δῆθεν αὐτὰ παρὰ τῶν ἐγγάμων Ἑλλήνων ἱερέων, ὧν μανιχαῖζοντες κατέκριναν τὸν γάμον καὶ ἐπέβαλον τὴν λατινικὴν γενικὴν καταναγκαστικὴν ἀγαμίαν τοῦ Κλήρου καὶ τὴν διάζευξιν τῶν ἡδὴ ἐγγάμων ἱερέων. Ἐπίσης ἐθεώρουν ἄκυρον τὸ μυστήριον τοῦ χρίσματος, ὡς τελεσθὲν ὑπὸ πρεσβυτέρων καὶ οὐχὶ ἐπισκόπων, ὡς ἐν τῇ Δύσει, «τὸ τῶν πρεσβυτέρων χρίσμα ἄχρηστον εἶναι καὶ εἰς μάτην ἐπιτελεῖσθαι τερατευόμενοι», ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐπανελάμβανον μυστήριον δογματικῶς μὴ ἐπαναλαμβανόμενον. Ὁμοίως μετήλλαξαν καὶ τὰ τῶν νηστειῶν κατὰ τὰ λατινικὰ ἔθιμα, καθιέρουν ἐκ νέου τοὺς ναοὺς κ. τ. τ. Τὸ δὲ χεῖριστόν πάντων, ὅπερ κατεσκανδάλισε τοὺς Ὀρθοδόξους, χάρακτρον ὅτι αὐτῶν ὡς αἵρεσις, ἦτο ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τοῦ Filioque. Τοῦτο ἐξήγειρεν ἰδιαίτερος τοὺς Ὀρθοδόξους, ὁ δὲ Φώτιος τὸ κατήγγειλεν ἐγκυκλίῳ πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους Πατριάρχας καὶ ὀλόκληρον τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, ὡς εἰσάγον τὴν διαρχίαν ἐν τῇ μονορχικῇ Τριάδι καὶ εἰς διθεῖαν τὴν μοναρχίαν λῦον, τονίσας ὅτι ἡ τοιαύτη «κατὰ τοῦ Πνεύματος, μᾶλλον δὲ κατὰ ὅλης τῆς Ἀγίας Τριάδος βλασφημία, κἂν μὴδὲν ἕτερον εἴη τῶν προειρημένων τετολμημένων, ἐξαρκεῖ καὶ μόνον μυρίοις αὐτοὺς ὑπαγαγεῖν ἀναθέμασιν», ὡς αὐτόχρομα «ἄθεος γνώμη»¹.

Ταδεῖκνυσι, τὴν παπικὴν πλεονεξίαν μόνην γενέσθαι καὶ τῶν σκανδάλων τότε καὶ τοῦ σχίσματος ἔπειτα πηγὴν καὶ ἀρχὴν» (μν. ἔ. σ. 71). Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὁ μὲν ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου ἐκχριστιανισμὸς τῆς Βουλγαρίας, συνετελέσθη τὸ ἔτος 864, ἡ δὲ ἀφίξις τῶν λατῖνων κληρικῶν εἰς αὐτὴν συνέπεσε περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 866 καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν ἐκεῖθεν ἐγένετο περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 870, συνεπείᾳ ἀποφάσεως τῆς ἐν Κωνσταντινῇ Συνόδου τοῦ 869/70: «Bulgarorum patriam, quam ex Graecorum potestate dudum fuisse et Graecos sacerdotes habuisse comperimus, sanctae Ecclesiae CPolitanae, a qua per paganismum recesserat, nunc per Christianismum restitui judicamus». (Παρὰ Anastasii Bibliothecarii, *Historia de vitis Romanorum Pontificum*, 637. Migne P. L. 128, 1393).

1. Φωτίου, Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικοὺς θρόνους, παρὰ Ι. Βαλέττα, μν. ἔ. σ. 165 ἐξ. Ἐν αὐτῇ ἀπαριθμοῦνται αἱ σπουδαῖοι καινοτομίαι τῶν Λατίνων καὶ διαφοραὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, περὶ ὧν βλέπ. καὶ Ἰω. Καρμίρη, Τὰ συμβολικὰ κείμενα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀλεξάνδρεια 1946,

Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Είναι πλέον γεγονός γνωστόν και ἀναντίρρητον ὅτι εἰς τὸν ἑτερόδοξον χριστιανικὸν κόσμον λαμβάνει χώραν ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ἀξιοσημείωτος στροφή πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον κατ' Ἀνατολὰς Ἐκκλησίαν, ὡς τὸν ἄμεσον συνεχιστὴν τῆς παραδόσεως, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀποβλέπει πάλιν σημαντικὸν μέρος τοῦ ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ ὁρθολογισμοῦ ἀπελευθερωθέντος συγχρόνου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ γενικώτερον πνευματικοῦ κόσμου τῆς Δύσεως. Ἡ στροφή αὕτη ἐκδηλοῦται διὰ διαφόρων τρόπων, καὶ δὴ διὰ τῶν λεγομένων ἀνατολικοεκκλησιαστικῶν κινήσεων, τὸσον ἐντὸς τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὅσον καὶ ἐντὸς τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Διὰ τῶν κινήσεων τούτων ἐπιδιώκεται ἡ μετὰ γίσις ζωτικῶν δυνάμεων ἐκ τοῦ πνεύματος, ἐκ τῶν θεολογικῶν καὶ λειτουργικῶν θησαυρῶν τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι διεφυλάχθησαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ὁρθοδοξίαν, πρὸς γονιμοποίησιν τῶν δυτικῶν ὁμολογιῶν, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὰς διαπιστώσεις ἐκπροσώπων των, ἔχουν ἀπομακρυνθῇ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ πράξεως.

Τὰ κατὰ τὰς κινήσεις ταύτας ἔχομεν καταστήσει θέμα εἰδικῶν μελετῶν ἡμῶν, μέρος τῶν ὁποίων ἔχει δημοσιευθῇ ἤδη εἰς ἕνα θεολογικὰ ἐπιστημονικὰ ὄργανα ἢ εὐρίσκεται ὑπὸ ἐκτύπωσιν, ἕτερον δὲ μέρος προτιθέμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς ἑλληνιστί.

Ἐνταῦθα ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωστοποιήσωμεν μόνον ἓν ἐνδιαφέρον καὶ σημαντικόν, κατὰ τὴν γνώμην μας, βῆμα, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἐσχάτως πρὸς τὴν ὡς ἄνω κατεύθυνσιν, τὸ γεγονός δηλαδή ὅτι πρὸ ὀλίγων μηνῶν προσῆλθον ὁμαδικῶς εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τὰ μέλη ἑνὸς ὁμίλου γερμανῶν ἐπιστημόνων διαφόρων κλάδων. Εἰς τὴν ἀπόφασίν των ταύτην ἤχθησαν οὗτοι, ὡς οἱ ἴδιοι ἐδήλωσαν, οὐχὶ κερδηθέντες ὑπὸ τινος ὀργανωμένης προσηλυτιστικῆς ἐνεργείας ἀπὸ ὁρθοδόξου πλευρᾶς, ἡ ὁποία ἄλλωστε ἐλλείπει παντελῶς, ἀλλ' ἐξ αὐτοπεποιθήσεως, κατόπιν διερευνήσεως ὑπ' αὐτῶν μετὰ σοβαρότητος καὶ ἐνδιαφέροντος τῶν κατὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, τῶν θεσμῶν καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, κατόπιν διαπιστώσεως ὑπ' αὐτῶν τῆς ἐσωτερικότητος καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ χαρακτῆρος τῆς ὁρθοδόξου εὐσεβείας καὶ τῆς ὁρθοδόξου λατρείας. Ὡς ἐπίσης οἱ ἴδιοι ἐδήλωσαν, εἰς τὸ ἀλοφασιστικὸν τοῦτο βῆμα τῆς μεταστά-

σεώς των εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν προέβησαν, ἵνα φανῶσι συνεπείς πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθησαν νὰ τρέφουν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὰς φιλορθοδόξους κινήσεις ἐντὸς τῶν δυτικῶν ὁμολογιῶν (Ρωμαιοκαθολικισμοῦ καὶ Προτεσταντισμοῦ), ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται.

Οἱ νέοι οὗτοι ὁρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι σημειωτέον δὲν εἶναι θεολόγοι, συνδέονται ὅμως στενῶς μετὰ προτεσταντῶν κυρίως φιλορθοδόξων θεολόγων, συνέπηξαν τὴν πρώτην ὁρθόδοξον γερμανικὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα μετ' ἔδραν τὸ Μόναχον. Ὡς ἱερέα των ἐξέλεξαν τὸν ὁμόφρονά των, διδάκτορα τῆς φιλοσοφίας, (μαθητὴν τοῦ γνωστοῦ συγχρόνου γερμανοῦ φιλοσόφου Martin Heidegger), Paulus Zacharias. Οὗτος ἔλαβε τὴν χειροτονίαν ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην τῆς ἐν Γερμανίᾳ (Μόναχον) Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ὑπήχθη ἡ Κοινότης.

Ἡμεῖς, γνωρίζοντες καὶ προσωπικῶς τινὰς ἐκ τῆς ομάδος ταύτης, ἤλθομεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐν λόγῳ ἱερέως, ὁ ὁποῖος ἐπροθυμοποιήθη νὰ κρατῇ ἡμᾶς ἐνημέρους περὶ τῆς πορείας τῆς κινήσεως καὶ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς ἀποστείλῃ διάφορα δημοσιεύματα μελῶν τοῦ νέου ὁρθοδόξου κύκλου, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξηγοῦνται οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ὤθησαν τούτους εἰς τὴν ἐκουσίαν καὶ ἐνσυνείδητον προσέλευσιν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ὁ αὐτὸς αἵδεσμι. ἱερεὺς παρέσχεν εἰς τὸν γράφοντα καὶ τὴν ἐξουσιοδότησιν νὰ μεταφράσῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ δημοσιεύσῃ ὅσα ἐκ τῶν ἐν λόγῳ δημοσιευμάτων ἤθελεν αὐτὸς κρίνει, δὲν παρέλειψε δὲ νὰ ἐκφράσῃ καὶ τὴν χαρὰν αὐτοῦ διὰ τὸ ὅτι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ καταστοῦν γνωστὰ τὰ τῆς κινήσεως καὶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν τμήμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται δικαίως ὡς ἡ μήτηρ καὶ ἡ κοίτις τῆς Ὁρθοδόξιας.

Περαιτέρω δίδομεν ἐν μεταφράσει ἄρθρον τοῦ ψυχιάτρου Wolfgang Kretschmer, (υἱοῦ τοῦ περιωνύμου Καθηγητοῦ τῆς ψυχιατρικῆς, νῦν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Αἰδελβέργης, Ernst Kretschmer). Ὁ υἱὸς Kretschmer ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὸν νέον γερμανικὸν ὁρθόδοξον κύκλον. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεγίνετο οὗτος προηγούμενος περὶ τὴν συλλογὴν, μελέτην καὶ σπουδὴν τῶν ὁρθοδόξων πηγῶν, κυρίως τῆς ὁρθοδόξου ὁμολογίας καὶ τῆς ἀσκητικῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς, εἰς τὴν πρωτότυπον αὐτῶν ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἐπιμελῶς δὲ ἐπεδίωκε τὴν συναναστροφὴν ὁρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων εἰδικῶν περὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, παρὰ τῶν ὁποίων ἐζήτει πληροφориᾶ καὶ προέβαλλεν εἰς αὐτοὺς ἀπορίας περὶ τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ σημείου τῆς ὁρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν ἐκ παραλλήλου ἐγνώριζε διὰ προσωπικῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν θείαν λατρείαν καὶ ἄλλας ἐκδηλώσεις αὐτῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκαλλιεργήθη καὶ ὠρίμασεν εἰς τὸν ψυχίατρον Wolfgang Kretschmer ἡ πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν κλίσις του καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ ἐκ τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς ταύτην μετάστασις του ὡς κα-

σ. 41/3. (Ἀνατύπ. ἐκ τοῦ «Ἐκκλησ. Φάρου» 1946). Γ. Κρέμου, μν. ἔ. II, 331. Εἰδικώτερον ἢ ἐκ τῆς καινοδοξίας τοῦ Filioque ἐξέγερσις τῶν Ὁρθοδόξων ἡ τοιαύτη, ὥστε ὁ Φῶτιος ἠναγκάσθη κατὰ τὰ ὅκτα τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του νὰ γράψῃ καὶ πάλιν κατ' αὐτοῦ τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀκυλητίας (αὐτόθι σ. 181 ἐξ.) καὶ τὸν λόγον του περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας. (Migne P. G. 102, 280 ἐξ.).

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

λῶς προμελετημένη καὶ λελογισμένη. Τοῦτο, ἄλλωστε, καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ δημοσιευθεμένου ἄρθρου του, τὸ ὁποῖον δύναται ἄριστα νὰ ἐκληφθῇ ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ καλῆς δοκίμου θεολόγου.

Ἡ σκέψις, ἡ ὁποία δυνατόν νὰ γεννηθῇ εἰς ὀρθοδόξους ἀναγνώστας, γνωρίζοντας ἐκ τοῦ ἐγγύτερον καὶ ἀδυνάτους πλευρὰς τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν τῆς Ὁρθοδόξιας, ὅτι εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐξιδανικεύονται, ὑπὸ τοῦ ζήλου ἰσως τοῦ νεοεπηλύτου, καταστάσεις τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, παριστάνομένης ὡς κοινωνίας ἐπιγείων ἀγίων καὶ χοροῦ ἀγγέλων, δύναται ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, βεβαίως, νὰ εἶναι δικαιολογημένη. Ἀπ' ἄλλης ὁμως πλευρὰς ἡ ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦτο (ὡς ἐν τῷ ἄρθρῳ) παρατήρησις τῶν κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παράστασις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ τοῦ βίου τῶν πιστῶν τῆς ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων, οἱ ὁποῖοι νοσταλγοῦν θρησκευτικὴν καὶ ἡθικὴν ἀπολύτρωσιν καὶ προσέρχονται διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ὁρθοδόξιαν, πρέπει νὰ γεννήσῃ ἰδιαιτέρας ἀνάλογα αἰσθήματα εὐθύνης παρὰ τῇ ποιμαινούσῃ καὶ ποιμαίνουμένῃ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, τῆς ὁποίας τὴν δεοντολογικὴν μορφήν οὕτω ἐκλαμβάνουσιν, ὡς εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄρθρον, οἱ ἑτεροδόξοι ἐρευνῆται. Βεβαίως δὲν εἴμεθα ὅπαδοι τοῦ Δονατισμοῦ· γνωρίζομεν ὅτι, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν ἀγρὸν τῆς ἐπιγείας Ἐκκλησίας θὰ συμφύωνται μετὰ τοῦ σίτου καὶ τὰ ζιζάνια, μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς τελικῆς ὑπ' Ἐκείνου διαλογῆς (Ματθ. 13., 24 ἐξ). Ἀλλὰ τὸ νὰ ὀλιγορῶμεν πάλιν εἰς τὸ καθήκον τοῦ ἐξαγνισμοῦ τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας—ἀπὸ τῆς ὑποκειμενικῆς τῆς πλευρᾶς, τῆς ἀνθρωπίνης—ἀπὸ τῆς ἀντικειμενικῆς πλευρᾶς, τῆς θείας εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἁγία—ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὡς ἄνω δικαιολογίας, εἶναι ἀσυγχώρητον. Πρέπει λοιπὸν νὰ καταστῇ συνειδητὸν εἰς πάντας τὸ ἐπιτακτικὸν καθήκον τοῦ νὰ συμβάλωσιν, ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ συνεχῶς εἰς τὰ ἄτομα καὶ τὸ σύνολον τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ ζωὴ, κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τοσοῦτον ὑψηλὸν βαθμὸν, ὅπως περιγράφει ὅτι τὴν ἡσθάνθη ὁ εἰς αὐτὴν προσελθὼν ξένος ψυχίατρος. Μία ὀρθόδοξος ἀνανεωτικὴ χριστιανικὴ κίνησις πρέπει νὰ λαμβάνῃ χώραν καὶ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ὁρθοδόξιας, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς ἑτεροδόξους Ὁμολογίας, διὰ νὰ ζωτικοποιηθῇ καὶ ἀξιοποιηθῇ διηνεκῶς ἡ πνευματικὴ δύναμις αὐτῆς, ἐκ τῆς ὁποίας πολλὰ ἀναμένουν οἱ πρὸς τὴν Ὁρθοδόξιαν ὡς εἰς σάνίδα σωτηρίας καὶ λιμένα λυτρωμοῦ ἀποβλέποντες καὶ ἐκ τῶν ἔξω.

Τὸ νὰ ἐπαναυῖται τις ὅτι κατέχει τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἔχει διαφυλάξει τὴν κληρονομίαν τοῦ παρελθόντος μετὰ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν αὕτη ἐμπερικλείει, δὲν ἐπαρκεῖ, ἢ μᾶλλον εἶναι πολυλάκεις ὀλέθριον. Ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι στατική, διὰ νὰ «κατέχεται», ἀλλὰ δυναμική, καὶ διὰ τοῦτο βιοῦται ἀνακαινιζομένη εἰς τὰς μορφάς της, χωρὶς νὰ παραλλάσῃ εἰς τὴν οὐσίαν της. Ὁ ἀπόλυτος ὁμως, ἀκριβῶς, χαρακτήρ τῆς οὐσίας της ἀπαιτεῖ δέος πρὸ τοῦ μεγέθους τῆς ὀφειλῆς καὶ συνεχῇ ἔντασιν πρὸς ἐκπλήρω-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Θρησκευτικὸς συναγεμῶς.

Ἡ παρατηρηθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συρροὴ τῶν πιστῶν εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα ὑπερέβη, κατὰ γενικὴν ἀντίληψιν, πᾶν προηγούμενον, δυναμένη νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀληθῆς θρησκευτικὸς συναγεμῶς. Τὸ γεγονός εἶναι παρήγορον καὶ ἐνθαρρυντικὸν ὑπὸ πᾶσαν ἐποπιν, διότι εἶναι λίαν ἐνδεικτικὸν τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, τὸ ὁποῖον ἀναζητεῖ σιτερωτέρας βάσεις διὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τῆς τόσον σκληρῶς δοκιμασθείσης ἀπὸ τὴν, ἔστω καὶ μερικὴν μόνον, ἐπικράτησιν τῶν μέχρι πρότινος «μοδέρνων» ἰδεῶν τῆς ἀρνησεως καὶ τῆς ἀποστασίας. Ἡ τραγικὴ δοκιμασία τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ αἵματος, ἀποδείξασα πειραματικώτατα πλέον ποῦ ὁδηγεῖ ἡ ἀπὸ τῶν πατροπαράδοτων ἱερῶν ἀπομάκρυνσις καὶ ἡ καταφρόνησις τοῦ θείου θελήματος καὶ ἐμφανέστατα καταδείξασα ὁποίους ἀπεργάζεται τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῆς ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποστασία, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀφήσῃ ἀνεπηρέαστον τὸν ἐκ φύσεως εὐγενῆ τὴν ψυχὴν ἐλληνικὸν λαόν, ἀναμφιβόλως δὲ τὰ ἐκ τῆς προσφάτου ἐτι μικρᾶς πείρας διδάγματα ἐπέδρασαν εὐεργετικῶς καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν τέως ἀδιαφόρων καὶ ψυχρῶν, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ πλείστοιν ἐκ τῶν παραπλανηθέντων πρὸς τὴν σχολιὰν καὶ κατωφερῇ ὁδὸν τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ἁμαρτίας. Δοξάζοντες ἐπὶ τούτῳ τὸ μέγα τοῦ Κυρίου ὄνομα, εὐχόμεθα ὅπως ἡ ἀπὸ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἁγίων Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ σωτήριος ἐπίδρασις καταστήσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βαθυτέραν καὶ ἀποδοτικωτέραν τὴν κατὰ τὸν ἑορτασμὸν αὐτῶν τόσον πανηγυρικῶς ἐκδηλωθεῖσαν εὐσέβειαν, δι' ἣν πᾶς ἔπαινος ὀφείλεται πρὸς τοὺς κατόχους αὐτῆς.

Σημαντικὸν ἔγγραφο.

Ἐφιστάμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν εἰς τὸ ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας φύλλῳ δημοσιευόμενον ὅλως ἰδιαζούσης σημασίας ὑπουργικὸν πρὸς τὸν Πρωθυεράρχην ἡμῶν, τὴν καθ' ἡμᾶς Ἱεραρχίαν καὶ τὸν καθ'

σιν. Ἀποκλείει πᾶσαν αὐτάρεσκον ἱκανοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ συνταυτισμὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν—οὕτω θὰ ἡδυνάμεθα νὰ παραφράσωμεν τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου (Λουκ. 17, 10): «Ὅταν ποιήσῃτε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὅτι ὁ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν». Ἐχομεν δὲ εὐτυχῶς λόγους νὰ αἰσιοδοξῶμεν, ὅτι ὀρθόδοξος χριστιανικὴ κίνησις καὶ ζωὴ ὑπάρχει εἰς τὴν χώραν μας καὶ γίνεται ὁλονὲν ὑπαρξιστικώτερον αἰσθητὴ καὶ ἐνεργὸς εἰς τὸν πνευματικὸν ὀρίζοντα τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς μας ζωῆς, ἡ ὁποία κατὰ θείαν εὐδοκίαν ὁδηγεῖται διὰ τῶν σωτηριωδῶς ἐπιδρώντων παιδαγωγικῶν παθημάτων. καὶ διὰ τῶν συμφορῶν εἰς φέρελπι μέλλον ἀναγεννήσεως καὶ προόδου πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΡ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Kretschmer εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον

δλου ἱερὸν Κλήρον ἔγγραφον, ὁμοιον τοῦ ὁποίου, ἂν δὲν ἀπαιτώμεθα, πρώτην ταύτην φορὰν προήλθεν ἀπὸ τῶν Γραφείων τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων. Ὁ κύριος Ὑπουργός, διαπιστών τὴν ἔκπαλαι παρὰ τὸ πλεονὸν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους θέσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὡς δημιουργοῦ αὐτοῦ δυνάμεως διὰ τῆς καλλιέργειας τῆς εἰς τὰ ἰδανικά τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ πίστεως, ὡς συναγωνιστοῦ καὶ παραστάτου καὶ ἐμψυχωτοῦ κατὰ πάντας τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἱστορικούς του ἀγῶνας, καὶ κατὰ τὰς νῦν δυσχεμερίας ἀναγνωρίζει τὴν πρώτην εἰς αὐτὴν θέσιν πρὸς ἀναστήλωσιν τῶν κλονισθεῖσων ἀνωτέρων ἡθικῶν ἀξιών, διαδηλοῖ δ' ὅτι αὐτὸς τε ὡς προϊστάμενος τοῦ κατ' ἐξοχὴν πνευματικοῦ Ὑπουργείου καὶ ἡ ὅλη Κυβέρνησις τῆς χώρας, ἐν γνώσει τῶν σημερινῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας θὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν ἐπίλυσιν αὐτῶν ὁλοφύχως. Περιττὸν νὰ λεχθῇ ὁπόσῃ παραμυθίας ἀποβαίνει πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὅσοις ἐκ τῶν κυβερνητικῶν κόλπων διαδήλωσις τοιοῦτου σεβασμοῦ αἰσθημάτων πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ἡθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀγωνιζομένην ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Εὖγε εἰς τοὺς φοιτητάς!

Ὁ πανελλήνιος συναγεμνός τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς συμμοριοπλήκτους πληθυσμούς τῆς Β. Ἑλλάδος, συνεχίζεται μετ' αὐξήσεως, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἐντάσεως, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν πρακτικώτερον, ἀλλὰ καὶ τὸν συγκινητικώτερον τρόπον.

Οὕτω, πλὴν τῶν γνωστῶν μέχρι τοῦδε πανελληνίων ἐκδηλώσεων τῆς ἐνεργοῦς συμμετοχῆς τῶν πάσης κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς κατ'αστάσεως οἰκογενειῶν καὶ ατόμων εἰς τὴν ἱερὰν προσπάθειαν τῆς παντοειδοῦς ἐνισχύσεως τῶν ἐπαναπατριζομένων ἀδελφῶν, ἡγγέλθη ἐπ' ἐσχάτων καὶ ἡ ὑπὸ φοιτητῶν υἱοθεσία δύο ὁλοκλήρων συμμοριοπλήκτων χωρίων, τοῦ Τετραλόφου τῆς δυτικῆς Μικεδονίας καὶ τοῦ Μάνεση τῆς Ἠπείρου.

Ἡ τοιαύτη εὐγενὴς χειρονομία τῶν χριστιανικώτατα καὶ ἑλληνοπρεπέστατα σκεφθέντων φοιτητῶν εἶναι ἀξία ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως καὶ ἀποτελεῖ ὑψηλὸν τίτλον τιμῆς καὶ διὰ τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν αὐτῆς καὶ διὰ τὸν φοιτητικὸν κόσμον ὁλόκληρον, ὅστις ἀποδεικνύεται περικλείων εἰς τοὺς κόλπους του νέους ὑπὸ τὸσον γενναίων ἰδανικῶν ἐμφορουμένους. Μία τοιαύτη ἐκδήλωσις δὲν ἀποτελεῖ μόνον πρᾶξιν εὐεργετικὴν διὰ τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς καὶ τιμητικὴν διὰ τοὺς ἐπιστημονικῶς καταρτιζομένους διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς κοινωνίας Ἑλλήνας φοιτητάς, ἀλλ' ἐμφανίζεται συγχρόνως καὶ ὡς βεβαία ἐγγύησις διὰ τὸ καλλίτερον μέλλον τῆς χώρας, ἥτις τοιαύτην πανεπιστημιακὴν νεολαίαν ἔχουσα σήμερον, ὁμοίαν διακαίεται ν' ἀναμένῃ καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς μέλλουσάν νὰ προέλθῃ ἡγέτιμα ἰάξιν τῆς αὔριου, πεφωτισμένην δηλαδὴ καὶ πλουσίαν εἰς ὑψηλὰς ἰδέας καὶ εἰς ἱερὰ συναισθήματα, τὰ ὅποια θὰ δύνανται νὰ ἐνσαρκώσῃ εἰς πράξεις γενναίας ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ὅπερ ὀφείλει νὰ «διακονῇ» πᾶς «ὁ θέλων εἶναι πρῶτος», καὶ αὐτὴν τοῦ Κυρίου τὴν ρῆσιν.

Des Cartes (1650—1950).

Κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος συμπληροῦται τριακοσιετηρὶς ἀπὸ τοῦ ἐν Σιοκχόλμῃ θανάτου τοῦ πατρὸς τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, δημιουργοῦ τῆς Ἀναλυτικῆς Γεωμετρίας καὶ ἡγέτου τοῦ συγχρόνου ἰδεαλισμοῦ γάλλου φιλοσόφου Καρτεσίου. Κατεχόμενος οὗτος ἀπὸ βαθὺν φιλοσοφικὸν σκεπτικισμόν, ὡς τὸ κυριώτερον ζήτημα τῆς φιλοσοφίας ἐθεώρησε τὸ τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Κατὰ τὴν πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας ἐξόρμησιν ἐφαρμοστέον, κατ' αὐτόν, τὴν μέθοδον τῆς περὶ πάντα ἀμφιβολίας—*de omnibus dubitandum*—, ἥτις ὁμως εἰς μίαν μόνον περιπτώσειν ἀποδεικνύεται ἀνεφάρμοστος: τὴν πραγματικότητα καὶ ἀλήθειαν αὐτῆς ταύτης τῆς προσωπικῆς μου ἀμφιβολίας καὶ ἄρα τῆς ἐμοῦ αὐτοῦ ὑπάρξεως: ἐντεῦθεν ὁ πασίγνωστος ἀφορισμός του: *Cogito, ergo sum*. Περὶ αὐτοῦ καὶ μόνου οὐδ' ἐμὴ ἀμφιβολία χωρεῖ. Ἡ ἀλήθεια δ' αὐτὴ κτᾶται οὐχὶ διὰ συλλογισμῶν, ἀλλὰ δι' ἀμέσου ἐσωτερικῆς γνώσεως, διότι εἶνε ἀπολύτως καθαρὰ, ἐναργής, ἀκριβὴς καὶ σαφής. Ταῦτα ἀκριβῶς τὰ γνωρίσματα δεόν νὰ ἔχῃ πᾶσα ἰδέα διὰ νὰ γείνη δεκτὴ ὡς ἀλήθεια: νὰ εἶνε *clara et distincta perceptio*. Τότε μόνον εἶνε πειστικὴ, ὡς ἀνεπίδεκτος ἀντιρροήσεως. Πασὼν δὲ τῶν ἰδεῶν σπουδαιότεραν ὁ Καρτεσιος ἐδέχετο τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ ἰδέαν, ὡς ἀπαράγωγος οὐδαμῶθεν, ἀπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ ἐμφυτος ἐν ἡμῖν (*innata*), ἀποτελεῖ ἄμεσον περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἔξω παντός λογικοῦ συλλογισμοῦ αὐτομαρτυρίαν. Ἐν αὐτῇ ὁ Θεὸς εἶνε *a se* ἢ *causa sui*—αὐτοαίτιον. Ἐπὶ τῇ βάσει ἀκριβῶς ταύτῃ εἶχε προβῇ ὁ φιλόσοφος εἰς τὴν γνωστὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀνσέλμου διατυπωθείσης ἀτελοῦς ὄντολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ἥτις, ἄλλως τε, κατ' αὐτόν, τυγχάνει αὐταπόδεικτος καὶ ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶνε ἱκανὸς νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τοῦ παννυπερτελείου ὄντος, ἥτις δύνανται νὰ εἶνε κατηγορήματα μόνου τοῦ Θεοῦ. Ἀνεξαρτήτως τῶν δεκτικῶν σοβαρᾶς ἐπικρίσεως φιλοσοφικῶν του σφαλμάτων, δεόν νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ Καρτεσιος, προσδῶσας νέαν σημαντικωτάτην ὠθησιν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν διὰ τῆς αὐτόχρονα ἐπαναστατικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν παντὶ ἀμφιβολίας, ἀναγνωρίζεται ὡς πατὴρ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, καίτοι δὲ τὰ περὶ τῆς ἐκζητήσεως τῆς ἀληθείας ὁρθὰ τῆς μεθόδου αὐτοῦ αἰτήματα, ἐφαρμοζόμενα καὶ εἰς τὸ μεταφυσικὸν καὶ θρησκευτικὸν πεδίου, ἔταξαν αὐτόν εἰς τοὺς γενέτας τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς πανθεϊστικῆς ἐτεροσχίας, οὐχ ἥτιον ἀνεδείχθη ἡγέτης τοῦ συγχρόνου ἰδεαλισμοῦ ὡς ἀναγνωρίσας εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον τὴν ἔναντι τοῦ ὑλικοῦ κόσμου πρωτεύουσαν θέσιν, εἰς τὸ θέμα δὲ τῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ προσήνεγκε πολῦτιμον συμβολήν, ἀποτελέσανσαν θευικὸν τῆς φιλοσοφίας ἀπόκτημα.

Ἐπιστημονικὸν ἰωβηλαίον.

Ἡ «Νέα Σιών» Ἱεροσολύμων μετὰ δικαίας ἐγκυρήσεως ἐώρτασε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος τὴν πεντηκοστὴν ἐπέτειον τῆς συγγραφικῆς δράσεως τοῦ γεραροῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος καὶ

ἀπὸ εικοσαετίας καὶ πλέον Διευθυντοῦ τοῦ Θεολογικοῦ τούτου περιοδικοῦ τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας πανοσιολογιστάτου Καλλίστου Μηλιαρᾶ. Ἀφ' ἧς ἀριστοῦχος ἀπεφοίτησε τῆς ἐν Κιέβω Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῷ 1899 καὶ ἐδημοσίευσεν τὴν περὶ τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Φωτίου ΚΠόλεως λαμπρὰν ἐταισίσιμον του διατριβὴν μέχρι καὶ τῆς σήμερον, ἐπλοῦτισεν τὴν ἑλληνικὴν θεολογικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν γραμματεῖαν διὰ πλείστων δοσῶν μελετῶν, ἰδιαίτερος ἐγκύψας εἰς τὰ τῶν Ἀγίων Τόπων, ὑπέρμαχος πάντοτε τῶν ἐπ' αὐτῶν ἑλληνικῶν δικαίων ἐν πολυπληθεῖ ἐπιχειρηματικῶν κατοχυρωτικῶν τῆς μακαρίωνος ἱστορικῆς πραγματικότητος. Ἐπὶ πέντε ὅλας δεκαετηρίδας αὐξάνων διηνεκῶς τὸν φόρτον τῆς ἐπιστημονικῆς πολυκτησίας, ἀόκνως δὲν παύεται κινῶν τὸν κάλαμον εἰς τὰς σελίδας τοῦ τόσον γνωστοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργανου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, διὰ τὸ ἀκόμπαστον δὲ τῆς πολυγνωσίας καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ ἡθους τιμᾶται ἰδιαζόντως ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἀδελφότητος, ὡς καὶ ἐξοχῇ ἐπέραιτος ἐπιστήμων πρεσβύτης, εὐθαλὲς ἄγων τὸ πολιορκύτατον γῆρας, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία τῷ εὐχεται μακροχρόνιον ἐν ὕψει ἀκμῇ, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ Μετανοίας καὶ τῶν ἑλληνικῶν θεολογικῶν γραμμάτων.

Ἔναι κρίσεις περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος.

Ἐν τῷ τεύχει τοῦ Δεκεμβρίου 1949 τοῦ Bulletin du Cercle St Jean Baptiste δημοσιεύονται πέντε ὅλα ἄρθρα ἀφιερωμένα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ «Κύκλος» τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ εἶναι δημιούργημα τοῦ διακεκριμένου Γάλλου πατρολόγου J. Daniélou, καθηγητοῦ ἐν τῷ Institut Catholique τῶν Παρισίων. Ἀφορμὴν δὲ εἰς τὴν συγκέντρωσιν τοσοῦτου διαφέροντος τοῦ εἰρημένου περιοδικοῦ εἰς τὰ ἑλληνικὰ πράγματα ἔδωκεν, ὡς φαίνεται, ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπίσκεψις εἰς Ἀθήνας τῆς ἑλληνομαθοῦς δεσποινίδος Jacqueline Peltier καὶ ἡ γνωριμία της μετὰ τὰς ἐδῶ κυριώτερας χριστιανικὰς κινήσεις. Τὸ πρῶτον τῶν ἐν λόγῳ ἄρθρων, ὀφειλόμενον εἰς τὸν κάλαμον τοῦ κ. Daniélou, φέρει τὸν κτυπητὸν τίτλον *Nous sommes spirituellement des Hellènes*, καὶ ὑπενθυμίζει τὴν διαβεβαίωσιν, τὴν ὅποιαν ἐδίδεν οὗτος ἐνώπιον τοῦ ἐν Bossey (Γενεύης) περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου συνελθόντος συνεδρίου ἱστορίας: «*je suis plus Grec que Latin*». Τὸ β' καὶ ε' ἄρθρον εἶναι τῆς εἰρημένης Γαλλίδος J. Peltier, ἐξ ὧν τὸ μὲν β', φέρον τὸν τίτλον *L'orthodoxie vivante en Grèce*, ἀσχολεῖται περὶ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πρώτης ἀφίξεως τοῦ Ἀπ. Παύλου εἰς Ἀθήνας καὶ περὶ τὴν διὰ τῆς ἀδελφότητος τῆς «Ζωῆς» προκληθεῖσαν θρησκευτικὴν κίνησιν, τὸ δὲ ε' ἄρθρον ἀφιερῶται εἰς τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν. Τὸ γ' ἄρθρον ὑπὸ τὰ ἀρκτικά γράμματα T. R. ἐπιγράφεται *L'eglise orthodoxe Grecque et le problème de l'unité*. Τὸ δὲ δ' ἄρθρον, ὑπογραφόμενον ὑπὸ τῆς Ayllette de Vaux Saint Cyr, πραγματεύεται περὶ τῆς θέσεως τοῦ καθολικισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ὡς ἐπισφράγις τῶν φιλελληνικῶν καὶ φιλορθοδόξων τούτων ἐκδηλώσεων, δι' ὅς ὀφείλονται χάριτες εἰς τὸν κ. Daniélou καὶ τοὺς συνεργάτας του, παρατίθεται ἐν γαλλικῇ μεταφράσει τὸ περίφημον κοντάκιον Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστογέννων, «Ἡ Παρθένος σήμερον». Π. Ι. Μ.

Ἡ χάρις τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι πολῦτιμος, διότι παρέχει τὴν μόνην ἀσφαλὴ ὁδὸν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἀποστολικὴ Διακονία. Ἐπανῆλθεν ἐκ Γενεύης τὴν προπαραλθοῦσαν ἑβδομάδα ὁ ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Ἀποστ. Διακονίας Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρνάβας Τζωρτζάτος, μετασχὼν τῆς αὐτόθι συγκροτηθείσης, πρωτοβουλίας τοῦ «Οἴκου» Ἰνστιτούτου, συσκέψεως ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς Οἰκογενείας.

Τὴν Τετάρτην τῆς Διακαινησίμου πολυπληθῆς ὁμᾶς μελῶν τῆς «ἐνοριακῆς ἐστίας» Ἀγίου Δημητρίου Νέου Φαλήρου ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἰάκωβον Μαλλιαρὸν ἐπεσκέφθη τὸ ἱερὸν Προσκύνημα τῆς Ἀγ. Βαρβάρας, ἐνθα τελεσθείσης τῆς θ. λειτουργίας, καθ' ἣν ἔψαλον τὰ ἱερὰ ἄσματα νεαρὰ μέλη τῆς Ὀργανώσεως, ὡμίλησε πρὸς τοὺς προσκυνητὰς ὁ ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας αἰδεσ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἐμμαν. Γ. Μιτυληναῖος. Ὁ αὐτὸς ὡμίλησε καὶ τὸ ἀπόγευμα μετὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ διένειμεν εἰς τοὺς προσκυνητὰς βιβλίαι· καὶ εἰκόνας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἐξεδόθησαν καὶ κυκλοφοροῦσιν ἡδη: 1) ὁ ὑπ' ἀριθ. 29 τόμος τῆς «Βιβλιοθήκης» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας J. Livingstone, τὰ ἑλληνικὰ ἰδανικὰ καὶ ἡ σύγχρονη ζωὴ, τιμώμενος δρχ. 12.000 καὶ 2) τὸ Α'. τεῦχος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 30 τόμου, Μιχ. Ι. Γαλανοῦ, Οἱ Βίοι τῶν Ἀγίων, Μὴν Ἰανουάριος, τιμώμενος δρχ. 10.000.

Ἐπίσης εἶναι ἔτοιμα καὶ ἤρχισαν στελλόμενα εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις τὰ «ἐνθύμια» τῶν Κατηχ. Σχολείων διὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος, τιμώμενα 200 δρχ. κατὰ τεμάχιον.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 1 Ἀπριλίου ἡμέρᾳ Σαββάτῳ ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, συμπαραστατούμενος καὶ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, προέστη τοῦ ἐν τῷ μητροπολιτικῷ Ναῶ τελεσθέντος ἑτηρίου ἱεροῦ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Β', παρισταμένης τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας, τοῦ Προέδρου καὶ τῶν μελῶν Κυβερνήσεως, καὶ πάντων τῶν ἐπισήμων ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ κόσμου.

— Τῇ ἐπιούσῃ, Κυριακῇ τῶν Βατῶν (2), ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησε τῇ μὲν πρώτῃ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τῇ δ' ἐσπέρᾳ κατὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ νυμφίου ἐν τῷ αὐτῷ καθεδρικῷ ναῶ.

— Τῇ προπαραλθοῦσῃ Τετάρτῃ (5) ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους ἡ Α. Μ. προέστη τῶν Ἀγισμῶν τοῦ τελεσθέντος ἐπὶ τοῖς ἑγκαινίοις τῆς νέας πτέρυγος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καθ' ὃν παρήσαν πολλοὶ τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν ἀνέγερσιν αὐτῆς ΑΧΕΠΑΝΣ. Κατὰ τὴν τελετὴν ἡ Α. Μ. ἀνέγνω τὴν ἀκόλουθον εὐχὴν:

«*Ἐὐλογητός εἰ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς τοῦ ἔλεους καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως. Σὺ γὰρ διὰ σπλάγγνα ἔλεους Σου, ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ἐκένωσας Σαυιόν, μορφὴν δούλου λαβὼν καὶ ἐπιουσιώμενος ἡμᾶς, θνητὸν περιέθου σῶμα· τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβες καὶ τὰς νόσους ἐβάστασας καὶ εἰδομέν Σὺ οὐκ ἔχοντα εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἐν πληγῇ ὄντα καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνώμενον. Ἐργαυματίσθης διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν καὶ παρεδόθης εἰς θάνατον, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἵνα τῷ μῶλωπὶ Σου ἡμεῖς ἰαθῶμεν καὶ τῷ θανάτῳ Σου ζήσωμεν, ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Πρὸς Σὲ τολύμν, τὸν ἐν τῷ ἔλει καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς Σου ἰώμενον τὰ συντριμμένα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, ἐπὶ τοῖς ἑγκαινίοις τοῦ εὐαγγερίου τούτου Ἰδρύματος τὴν εὐχαριστίαν προσάγομεν καὶ Σοὶ, ἐπαίροντες καρδίαν καὶ χεῖρας, τὴν θεομὴν δέσιν ἡμῶν ἀναπέμπομεν. Ἐν πρώτοις μνήσθην, Κύριε, τῶν Ἰδρυτῶν καὶ Ἐδρεγνῶν τοῦ ἱεροῦ καταστήματος τούτου, τῶν ἀπὸ δυσμῶν ἡλίου ἐπὶ τὴν πατρῴαν γῆν παραινυμένων ἀποδήμιων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ εὐλόγησον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ ἐμπλησον τὰ ταμεία αὐτῶν παντὸς ἀγαθοῦ, ἵνα πᾶσαν ἀντάρκειαν ἔχοντες περισσεύωσιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ Σοὶ εὐάρεστον. Μνήσθην, Κύριε, τῶν οἰκ-*

δόμων τοῦ καλλιπρεποῦς κτίσματος τούτου καὶ δὸς αὐτοῖς σφίαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ ὑγίαν καὶ εὐμνην σωματίων. Σὺ γὰρ εἰ δὲ διδάσκων ἡμᾶς τέχνας καὶ τὰς χεῖρας ἡμῶν κινῶν πρὸς ἐργασίαν. Πάτερ Ἄγιε, ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωματίων ἡμῶν, μνήσθητι τῶν ἐν τῷ ἱερῷ Ἀσκληπείῳ τούτῳ ἐν ἀσθενείᾳ κατακειμένων καὶ δώρησαι αὐτοῖς τὴν ὑγίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Λύτρωσαι αὐτοὺς νοσημάτων καὶ πικρῶν ἀληγηδόνων καὶ ἐξέγειρον αὐτοὺς ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς καὶ στρωμνῆς κακώσεως Δὸς αὐτοῖς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν καρτερίαν Ἰωβ ἐν τοῖς πόνοις αὐτῶν, ἵνα Σοὶ ἐπὶ τοῦ Στανροῦ προσβλέποντες θεραπεύωνται, ὡς οἱ Ἰσραηλίται ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἵτις ὕψωσεν τὸν ὄφιν ὁ Μωϋσῆς. Σὺ γὰρ τὰς νόσους πρὸς παιδαγωγίαν ἡμῶν ἔδωκας καὶ ὁ Στανρός Σου ὑπάρχει νοσημάτων ἀλεξιτήριον φάρμακον. — Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἱατρῶν, τῶν ἀδελφῶν Νοσοκόμων καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ πανδοχείῳ τούτῳ τῆς ἀγάτης διακονούντων καὶ ἐμπνευσον αὐτοῖς τὴν αὐτοθυσίαν τοῦ ἀγαθοῦ Σαμαρείτου, ἵνα ἐν προθυμίᾳ διαθέσεως καὶ ἐν ἱλαρότητι προσώπου ἐπιχέωσι τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον τῆς φιλανθρωπίας ἐπὶ τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ τῶν ἀσθενούντων τραύματα· οὕτω γὰρ ἔπραττες, οἵτις παρεγένον ἱατροὶς ἐν τῇ γῇ· περιήγες, συμπάθως διδάσκων καὶ θεραπεύων. — Μνήσθητι, Κύριε, πάντων ἡμῶν, τῆς Ἀγίας Σου Ἐκκλησίας καὶ παντός τοῦ λαοῦ Σου, τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων ἡμῶν καὶ τῶν χρηστών τῆς Πολιτείας Ἀρχόντων· Σὴ γὰρ ἐσμεν ποίμνη, Σοὶ πιστεύομεν, ἐπὶ Σὲ ἐλπίζομεν καὶ παρὰ Σοῦ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἀπεκδεχόμεθα. Τήρησον ἡμᾶς ἐν δμονοίᾳ, εἰρήνῃ ἡμῶν τὴν ζωὴν, ἵνα μὴ ἐν πολέμοις καὶ καταστροφαῖς ἐκπατανώμεθα, ἀλλ' ὁ ἰδῶς καὶ ὁ πόνος ἡμῶν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρὸς ἔργα ἀγάπης καὶ κατασκευῆς, πρὸς κτίσματα φιλανθρωπίας καὶ πολιτισμοῦ, εἰς θεραπείαν καὶ ἀνάπαινον τῆς σαρκὸς ἡμῶν, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας».

— Αὐθημερόν τῇ ἐσπέρᾳ τῆς Μεγάλης Πέμπτης (7) ἡ Α. Μ. χοροστατήσας κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Ἀγίων Παθῶν τοῦ Κυρίου ἀνέγνω τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης, τῇ δὲ Μεγάλῃ Παρασκευῇ προέστη τῆς τετελειῆς τῆς Ἀποκαθιλώσεως κατὰ τὸν Μέγαν Ἑσπερινὸν καὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ὁρθροῦ τοῦ Μεγ. Σαββάτου τελετῆς τοῦ Ἐπιταφίου. Τέλος, τῇ Κυριακῇ τοῦ ἀγίου Πάσχα χοροστατήσας κατὰ τὴν μεσονύκτιον τελετὴν τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ τῆς ἐν τῇ πλατεῖᾳ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ ἐστημένης ἐξέδρας ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐτέλεσεν εἴτα τὴν πασχάλιον θείαν μυσταγωγίαν, περὶ τὴν μεσημβρίαν δὲ προέστη τοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀγάπης ἐν πλήθοντι εὐσεβεῖ ἐκκλησιαστικῇ.

— Καθ' ἅπασαν τὴν Διακαινήσιμον Ἑβδομάδα ἡ Α. Μ. ἐδέχθη ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Σεβ. ἀρχιερέων, τοῦ ἱεροῦ κλήρου πλείστων ἐπισήμων καὶ πλήθους εὐσεβῶν χριστιανῶν.

— Τὴν Δευτέραν καὶ Τρίτην τῆς Διακαινήσιμου ὁ ἐκ τῶν Διευθυντῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Ἀρχιμ. Βαρνάβας Τζωρτζάτος ἐπεσκέφθη ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τὸ Νοσοκομεῖον Ἀναπήρων καὶ τὸ 423 Στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον καὶ διαβίβασεν εἰς τοὺς νοσηλευμένους τὰς εὐχὰς τῆς Α. Μ. καριότητος, διανείμας εἰς τοὺτους πασχάλινά δῶρα καὶ εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ με αὐτόγραφον εὐχὴν τοῦ Μακαριωτάτου. Κατὰ τὰς ἐν λόγῳ ἐπισκέψεις φοιτῆται τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκτροφείου ἐψάλον ἄσματα κατὰλληλα τῇ περιστάσει καὶ ἐβοήθησαν εἰς τὴν διανομήν.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ι. Μητρόπολις Τρίκης καὶ Σταγῶν

Ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκης καὶ Σταγῶν κ. Χερουβεῖμ ἀπελύθη ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς Διευθυντὰς καὶ Δημοδιδασκάλους τῆς κατ' αὐτὸν Ἐπαρχίας, ἐν ᾗ, ἐξαίρομένης τῆς σπουδαιότητος τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν συνεργασίας τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, παρακαλοῦνται οὕτω «να βοηθήσωσι τὸ ἔργον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀναλαμβάνοντες ὅσοι ἐξ αὐτῶν δύνανται τὸ μάθημα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἰς

τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου των» καὶ ἐκφράζεται ἡ βεβαιότης «ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία θὰ εὕρῃ τοὺς πραγματικοὺς καὶ ἀδόλους, τοὺς ἀνιδιοτελεῖς καὶ φιλοτίμους συνεργάτας αὐτῆς ἐν τῇ θρησκευτικῇ διαπαιδαγωγίᾳ τῆς μαθητιώσεως νεολίας, χάριν τῆς ὁποίας καλοῦνται ὅπως ταχθῶν εἰς τὸ πλεῖρον τῆς Ἐκκλησίας ἵν' ἀπρωῶσιν «ἐργάται τοῦ Ἀμπελώνος τοῦ Χριστοῦ», βέβαιοι ὅτι ἡ Ἐκκλησία θὰ παρακολουθῇ μετὰ στοργῆς τὸ ἔργον των παρέχουσα συγχρόνως αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πρὸς τοῦτο διατιθέμενα σχετικὰ βοηθήματα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐν Παρίσιος Ἰνστιτούτου τοῦ Ἀγίου Σεργίου ἰδρύθη ἀπὸ τινος Ὀρθόδοξος θεολογικῆ Σχολῇ θηλέων, ἐν τῇ ὁποίᾳ διδάσκουσι καθηγηταὶ τοῦ ἐν λόγῳ Ἰνστιτούτου. Ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδασκονται ὅσα καὶ εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς μαθήματα, πλὴν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐπὶ πλέον δὲ εἰδικὸν μάθημα περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔργου τῆς γυναικὸς ἐν τε τῷ παρελθόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ φοίτησις εἶναι διετής, μεθ' ἣν αἱ εὐδοκίμοισαι εἰς τὰς ἐξετάσεις θὰ ἐφοδιάζωνται διὰ πτυχίου παρέχοντος αὐταῖς τὸ δικαίωμα ὅπως ἐργασθῶσιν ὡς βοηθοὶ ἐν τῇ ἐνοριακῇ ἐργασίᾳ, ὡς κατηχήτριαι, ὡς ἐργάτιδες εἰς ἱεραποστολικὰς καὶ ἀπολογητικὰς ἐκκλησιαστικὰς δράσεις καὶ ὡς καθοδηγοὶ τῶν μητέρων ἐν τῷ ἔργῳ τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων των.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Εἰς ἐρώτησιν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀναπακριτοῦ τοῦ Ρώυτερ πρὸς τὴν Α. Θ. Μ. τὸν Πάπαν καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρον «ποῖος θὰ ᾔτο δὲ καλλίτερος τρόπος συνεργασίας μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων ἐναντίον τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ», ὁ Μακαριώτατος Ἀλεξανδρείας ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς, κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ Γραφείου Τύπου τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας:

«Δεδομένου ὅτι, χριστιανοὶ καὶ μουσουλμάνοι πιστεύουν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ καὶ μόνον ἐπιβάλλει τὴν συνεργασίαν αὐτῶν πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἀθέου Κομμουνισμοῦ. Ὅθεν ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἀπάντων τῶν δογμάτων, ὀφείλουν νὰ συνεργασθῶσι πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ κομμουνισμοῦ ὅστις τυγχάνει ἀντικρὺς πάσης θρησκείας τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς «ἄπιον πρὸς παραπλάνησιν τῶν λαῶν». Ἡ κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ἀντίστασις αὕτη πρέπει νὰ φέρῃ χαράκιττρα ἀμύνον—δχι πολέμου. Ἐλπίζομεν, ὅτι εἰς τὴν συνεργασίαν ταύτην θὰ συμμετέσχῃ καὶ πᾶσα ἄλλη Μονοθεϊστικὴ Θρησκεία».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐπὶ τῇ συμπληρουμένῃ κατὰ τὸ προσεχές ἔτος 1951 χιλιοστῇ Πεντακοσιοστῇ ἐπετηρίδι ἀπὸ τῆς εἰς Πατριαρχεῖον ἀνακηρύξεως τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Ὀκτωβρίου 451), κατηρτίσθη ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Τιμοθέου ἐπιτροπὴ ἑορτασμοῦ τοῦ σημαντικοῦ τούτου ἱστορικοῦ γεγονότος τῆς ζωῆς τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν Πανοσ. ἀρχιμανδριτῶν Βενεδίκτου Παπαδοπούλου, Ἀριστοβούλου Χ. Μουσικίδου, Στεφάνου Κ. Παλάσκα καὶ Ἰσιδώρου Μυρσιάδου καὶ τοῦ κ. Μ. Κ. Καραπιπέρη. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀπηύθυνεν ἡδὴ ἐγκύκλιον προαγγέλλουσαν τὸν μελετώμενον ἑορτασμόν, ὅστις δέον νὰ διεξαχθῇ «ἐν πάσῃ δυνατῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ ἐπιβλητικότητι». Διὰ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης ἀγγέλλεται ὅτι «Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ διενγύμῃ καὶ ἀποφάσει ἐνεκρίθη ὅπως ὁ πανηγυρισμὸς οὗτος ἀρξεται διὰ μεγάλων Ἑσπερινῶν καὶ ἱερῶν Λειτουργιῶν ἐν τοῖς κυριωτέροις Παναγίοις Προσκυνήμασι... ὡς καὶ διὰ καταλλήλων ἐν αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῶν ὁμιλιῶν, ἐπιστεφθῇ δὲ διὰ τῆς ἐκδόσεως **Πανηγυρινοῦ Τόμου**, ἐν ᾧ θὰ δημοσιευθῶσι μελέται καὶ διατριβαὶ ἐγκρίτων καὶ λογίων Ἀγιοταφίτων Πατέρων καὶ δοκίμων

συγγραφῶν τῆς τε συγχρόνου ἐποχῆς καὶ τῶν παρωχημένων αἰώνων» σχετικά πρὸς τε τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ τὴν ὅλην δρᾶσιν καὶ ἱστορίαν αὐτοῦ καὶ «παρακαλοῦνται ὅπως οἱ βουλόμενοι ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὰς μελέτας αὐτῶν». Τονίζεται ὅτι ὁ πανηγυρισμὸς τοῦ Ἰωβιλαίου τούτου θ' ἀποτελέσῃ σταθμὸν ἱστορικὸν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ ἀφετηρίαν νέας ἐξομῆσεως τῆς παλαιμάχου Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀποστολῆς καὶ «ζώπυρον καὶ ἐνθάρρυνσιν τῆς Ἀγιοταφτικῆς ψυχῆς διὰ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους συνεχίζει καὶ πρόκειται ν' ἀντιμετωπίσῃ». Ὁ ἑορτασμὸς οὗτος, ὅστις ἐνδιαφέρει τὸ Πανελλήνιον καὶ ὁλόκληρον τὸν ὀρθόδοξον χριστιανικὸν κόσμον διὰ τὸ ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἱερὰ κειμήλια, ἐνῶ ἔχει χαρακτηρισμὸν καὶ δύναται νὰ προκαλέσῃ προσκυνηματικὸν συναγερμὸν, προβλέπεται ὅτι θὰ περιορισθῇ, ἀτυχῶς, ἐντὸς οἰκογενιακοῦ ἀγιοταφικοῦ κύκλου ἕνεκα τῆς χαλεπότητος τῶν περιστάσεων, τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως οἰκμάτων καὶ ἄλλων μέσων ἀναπαύσεως—διότι πάντα κατέχονται ὑπὸ προσφύγων—τῶν περὶ τὴν συγκοινωνίαν δυσκολιῶν καὶ ἄλλων τεχνικῶν ἐμποδίων, ἐκτὸς ἂν τὰ ἐμπόδια ταῦτα ὀρθῶσιν ἐν τῷ μεταξύ, ὁπότε τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων θὰ δυνηθῇ νὰ προσκαλέσῃ, ὡς ἐπιθυμεῖ, καὶ τὰ λοιπὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὰς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρίστην ταύτην πνευματικὴν πανδοσίαν «πρὸς ὁμόφωνον δοξολογίαν καὶ αἶνον τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου». Τὸ ὀριστικὸν πρόγραμμα τῆς ἐνάρξεως καὶ λήξεως τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου θὰ ἀναγγελθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου κατὰ τὴν ἑκτακτὸν αὐτῆς σύγκλησιν τῇ 17-18 Νοεμβρίου π.ἔ. ἐνέκρινε τὸν ὑπὸ ἐδικῆς ἐπιτροπῆς συνταθέντα Γενικὸν Κανονισμόν τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς «Ἀπόστολος Βαρνάβας» μετὰ τοῦ Προγράμματος τῶν μαθημάτων αὐτῆς καὶ ἔλαβε διαφόρους ἀποφάσεις σχετικὰς πρὸς τὴν ἐναρξίν τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Κατὰ πληροφορίας τοῦ Δελτίου τῆς Οὐκουμενικῆς ὑπηρεσίας Τύπου καὶ Πληροφοριῶν, τμήμα τῆς ἐν Οὐγγαρίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, «ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου», ὑπῆλθε ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπανηγυρίσθη ἐν Βουδαπέστη διὰ λειτουργίας τελεσεύσεως ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῇ 28 Δεκεμβρίου π.ἔ. καὶ μεταδοθῆσιν διὰ τοῦ οὐγγρικοῦ ραδιοφώνου.

Ἡ νεοπαγῆς αὕτη οὐγγρική ἐκκλησία θὰ διοικῆται ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπὸ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἐπισκόπου, ὅστις θὰ διορισθῇ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας τῇ ἐγκρίσει τῆς οὐγγρικής κυβερνήσεως.

Ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου παρέμειναν περὶ τὰς 3000 οὐγγρῶν ὀρθοδόξων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐπισκόπου Γεωργίου Τουμπίνωβιτς, ἄχρι τοῦδε πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ πάντων τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ ὀρθοδόξων.

Ὑπὸ τῆς σοβιετικῆς κυβερνήσεως ἐπετράπη ἡ εἰς Μόσχαν μετάβασις τοῦ αἰδ. Louis R. Bressar, ἀμερικανοῦ πολίτου, διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν παρὰ τοῖς αὐτόθι ἀμερικανοῖς τοῦ ρωμαϊκοῦ δόγματος ἱερατικῶν τῶν καθηκόντων, εἰς διαδοχὴν τοῦ αἰδ. G. A. Laberge, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1946 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1949 ἐχρημάτισεν ἐφημέριος τοῦ μοναχικοῦ ἐν Μόσχᾳ ρωμαιοκαθολικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Λουδοβίκου τῶν Γάλλων καὶ ὁ ὁποῖος, ταξιδεύσας εἰς Ἀμερικὴν τὸν Φεβρουάριον 1948, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μόσχαν, διότι ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις ἠκώρωσε τὸ διαβατήριόν του.

—Τὸ Δελτίον τῆς Οὐκουμενικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τύπου τῆς Γενεύης πληροφορεῖ ὅτι ὁ Πατριάρχης Μόσχας διώρισεν ἀντιπρόσωπον τῆς ὀρθοδόξου ρωσικής

ἀποστολῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντῖνον, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Λεωνίδα.

—Ἐν τῷ ἐπισήμῳ ὄργανῳ τοῦ ρωσικοῦ Πατριαρχείου ἀναγινώσκουμεν ὅτι περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου τοῦ παρ. ἔτους ἐν τῇ μονῇ Μουκάτσεφ ἐπανηγυρίσθη ἡ μετὰ τῆς ὀρθοδόξου ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἑνώσις τῶν γραμμοκαθολικῶν τῆς ἐπέκεινα τῶν Καρπαθίων περιοχῆς, τοῦτο δ' ἀνήγγειλε πρὸς τὸν ῥώσον Πατριάρχην ὁ ἡγέτης αὐτῶν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀβᾶφ—Τερνοπόλσκη Σεβ. Μακάριος. Ἐπὶ τῷ δημιουργήσαντι νέαν ἐποχὴν ἐν τῇ ζῳῇ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῶν δυτικῶν ρωσικῶν περιφερειῶν γεγονότι τούτῳ ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἀλέξιος διὰ γράμματος πρὸς τὸν Σεβ. Μακάριον ἐπέτρεψε νὰ φέρῃ σταυρὸν ἐπὶ τοῦ ἐπανωκαλυμμαύχου, ὃν καὶ ἐδώρησεν εἰς τὴν Α.Σ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Πῶς ζῇ ἡ Ἐκκλησία ἐν Νοτιοσλαβίᾳ» ἐν τῷ ἐν Παρισίῳ ἐκδιδόμενῳ ὑπὸ τὴν ἐδολογίαν τοῦ αὐτόθι ῥώσου Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ρωσικῶ φύλλῳ «Λόγος τῆς Ἐκκλησίας» παρατίθεται πληροφορία τινὲς περὶ τῆς σημερινῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν Σερβίᾳ καταστάσεως. Κατὰ τὰς εἰδήσεις ταύτας, εἰδικὸς νόμος ἀπαγορεύει τὴν τέλεσιν βαπτίσματος καὶ ἐνταφιασμοῦ ἄνευ ἀδείας τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, ἀπειλῶν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει βαρυτάτας κυρώσεις. Κατηργήθη τὸ δικαίωμα τῶν ἱερέων εἰς ἀσφάλειαν καὶ σὺνταξιν κἂν ἔτι ὁ ἱερεὺς ἐτέλει πρότερον ἐν δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ. Τούτου ἕνεκα παρέχεται εἰς αὐτοὺς μικρὸν ἐκκλησιαστικὸν μνησίον βοήθημα ἐκ 3.000 δηνარიῶν. Ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς τοῦ ὀρθοδόξου ποιμνίου ἀνέρχεται εἰς 7.000.000, ὁ ἐνοριακὸς κληρὸς συμποσοῦται εἰς 2.500 ἐγγάμους ἱερεῖς, ὧν οἱ 1.500 τελοῦν ἐν χηρείᾳ. Ἐκ τῶν 3.687 ἐνοριακῶν ναῶν οἱ ἕνεκα τοῦ πολέμου ἐξ ὁλοκλήρου καταστραφέντες ἀνέρχονται εἰς 434 καὶ οἱ ὑποστάντες βλάβας εἰς 320. Ἐκ τῶν 209 μονῶν αἱ 24 ἐντελῶς κατεστράφησαν καὶ 13 ὑπέστησαν βλάβας κατὰ τὸ ἥμισυ. Ἐπίσης ὑπὲρ τὰς 1.000 ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν οἰκοδομῶν κατεστράφησαν ἐντελῶς. Ἡ ἀνέγερσις τῶν καταστραφέντων καὶ ἡ ἐπιδιόρθωσις τῶν βλαβέντων ναῶν συντελεῖται βαθμηδὸν διὰ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν τοῦ ποιμνίου, ἄνευ οἰασθῆποτε βοηθείας τοῦ Κράτους. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ εὐρισκόμενοι σέρβοι ἱεράρχαι ἐν ἐπιστολῇ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ σέρβους ὀρθοδόξους, κατακρίνοντες τὴν στάσιν 200 σέρβων ἱερέων προτρεψάντων ἐν ἀποφάσει τῶν τὸν λαὸν ὅπως ὑποστηρίξῃ τὸ κυβερνῶν τὴν Νοτιοσλαβίαν ἄθεον κόμμα καὶ τὴν καθ' ὅλου πολιτικὴν του, ἐξαίρουν τὴν ἀνάγκην τῆς πιστῆς τηρήσεως τοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν προκαθήμενον αὐτῆς δεσμοῦ, καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐν Σερβίᾳ ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ Κράτους χωρισμῷ δὲν ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν της, μὴ ὑποταχθεῖσα εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, χάρις εἰς τὴν θαρραλέαν καὶ ἀνδρικήν στάσιν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς ἱεραρχίας μας, συνετελεῖται τῆς ὁποίας δὲν ἀνέχεται ταπεινώσεις καὶ ἐξευτελισμοὺς, ὁποῖους ὑφίστανται αἱ Ἐκκλησίαι Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἀναγινώσκουμεν ἐν τῷ ἐπισήμῳ περιοδικῷ τοῦ ρουμανικοῦ Πατριαρχείου «Ortodoxia» (ἀριθ. 4, Νοέμβ.—Δεκ.) ὅτι τῇ 21 Ὀκτωβρίου παρ. ἔτους ἐωρτάσθη ὑπὸ τῆς ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἡ πρώτη ἐπέτειος τῆς πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπανόδου τῆς οὐνιτικῆς ἐκκλησίας Τρανσυλβανίας, ἥτις εἶχεν ἀποσχισθῇ ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1700. Ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει δημοσιεύονται σχετικά πρὸς τὸ γεγονός τοῦτο ἄρθρα τοῦ τέως οὐνίτου Ἐπισκόπου, νῦν δὲ προσχωρήσαντος εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν Θεοφίλου Χερνεάνου, τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου κ. Θεοδώρου Ποπέσκου καὶ τοῦ ἱερέως καθηγητοῦ κ. Πέτρου Ρεζούς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Πληροφορούμεθα εκ του Δελτίου της «Οικουμενικής 'Υπηρεσίας» ότι επ' ευκαιρία της 70ης επέτειου των γενεθλίων του Στρατάρχου Στάλιν η 'Ιερά Σύνοδος της Βουλγαρικής 'Εκκλησίας απέστειλε προς αυτόν συγχαρητήριο τηλεγράφημα υπογραφόμενον υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Παϊσίου, εν ώ λέγεται: «'Η ὀρθόδοξος 'Εκκλησία της Βουλγαρίας είναι ιδιαιτέρως ευτυχής μνημονεύουσα επί τη ευκαιρία ταύτη τας πνευματικές καὶ ὕλικας ἐνισχύσεις της μεγάλης ὀρθόδοξου ρωσικής 'Εκκλησίας, ἥτις χάρις εἰς τὴν ὑμετέραν πολιτικὴν μεγαλοφυΐαν ἀπολαύει σήμερον πλήρους ἐλευθερίας ὀργανώσεως, διοικήσεως καὶ ἐξαπλώσεως. Χάρις εἰς τὴν ὁδεῖαν διορατικότητά ὑμῶν, ἡ ρωσική ὀρθόδοξος 'Εκκλησία ἠδυνήθη νὰ καταστήτῃ πολὺ δικαίως, ἡ ὑψηλότερα αὐθεντία εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀντίστασιν κατὰ τῶν θρησκευτικῶν ἐπιδράσεων τῆς Δύσεως. Διὰ τοῦ παραδείγματός της ἐνίσχυσε τὰς 'Εκκλησίας τῆς 'Ανατολῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἀπόκειται ἡ μεγάλη εὐθύνη τῆς διατηρήσεως τῆς ὀρθόδοξου πίστεως ἐν ὅλῃ τῇ καθαρότητι αὐτῆς καὶ ἐβοήθησεν αὐτάς νὰ λάβωσιν τὴν θέσιν τῶν εἰς τὰς δρώσας τάξεις τῶν ἐπιθυμούντων τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δημοκρατίαν. 'Η ἡμέτερα ὀρθόδοξος 'Εκκλησία διαπνέεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀκολουθήσῃ καὶ αὐτὴ τὸ παράδειγμα τοῦτο».

ΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Καθ' ἃ ἀναγράφει τὸ Δελτίον τῆς «Οικουμενικής 'Υπηρεσίας», διὰ πρῶτην φορὰν μετεδόθη καὶ ρωσιστὶ τὸ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων Διάγγελμα τοῦ Πάπα ἐκ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Βατικανοῦ.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ 'Αρχιεπίσκοπος 'Υόρκης Δρ Garbett, ἐν τῷ ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει διαγγέλλων αὐτοῦ ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων τῆς 'Αγγλικανικῆς πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν 'Εκκλησίαν, χωρὶς νὰ υποτιμᾷ τὴν σταθερότητα τῶν διαχωρίζουσῶν ταύτας εἰσέτι σοβαρῶν διαφορῶν. «'Αδύνατον—λέγει—ν' ἀποδεχθῇ ἡ 'Εκκλησία τῆς 'Αγγλίας τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα καὶ τὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ ἀλαθῆτος αὐτοῦ ἐπὶ ζητημάτων πίστεως καὶ ἡθους, ἀρνεῖται δὲ τὴν ἀναγνώρισιν ὡς ἀναγκαίαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ὑπὸ τῆς Ρώμης διδασκομένων δογμάτων, ὧν οὐδὲν θεμέλιον ὑπάρχει ἐν τῇ 'Αγίᾳ Γραφῇ». 'Εξ ἀφορμῆς δὲ σημειωθεῖσαν μεταστάσεων ἀγγλικανῶν πρὸς τὸν παπισμὸν ὁ 'Αρχιεπίσκοπος παρατηρεῖ ὅτι πράγματι «ὑπάρχει ἀφ' ἑνὸς μέγας ἀριθμὸς ἀτόμων διεθυνομένων πρὸς τὴν Ρώμην, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δὲν ἔσται ἀτησε τὸ ρεῦμα τῶν ἐγκαταλειπόντων τὴν Ρώμην διὰ ν' ἀναζητήσωσιν ἄλλοῦ τὴν πνευματικὴν τῶν πατρίδα. Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος σημειοῦνται πολυάριθμοι μεταστάσεις παπικῶν πρὸς τὸν ἀγγλικανισμόν, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τινες ἱερεῖς» 'Εν τέλει δηλοῖ ὅτι δὲν ἐνεργεῖται ἐν τῇ 'Αγγλικῇ 'Εκκλησίᾳ προσηλυτισμός, ἀλλ' ἀναφέρει ἀπλῶς τὸ γεγονὸς τῶν μεταστάσεων, διὰ νὰ προλάβῃ τὴν ἀπατηλὴν ἐντύπωσιν ὅτι αἱ μεταστάσεις σημειοῦνται πρὸς μίαν μόνον διεύθυνσιν.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Κατ' ἐκθεσιν δημοσιευομένην ἐν τῇ γερμανικῇ ἐφημερίδι «Kirche und Mann» εἶναι ζωηροτάτη ἡ ἐν τῇ 'Ανατολικῇ Γερμανίᾳ ἐκκλησιαστικὴ κίνησις. Πλὴν τῆς τακτικῶς τελουμένης ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς θείας λατρείας, συγκροτοῦνται καὶ θρησκευτικαὶ συγκεντρώσεις ἀνδρῶν, εἰς τὰς ὁποίας βοηθοῦν καὶ γυναῖκες καὶ δὲν ὑφίστανται μὲν χριστιανικαὶ ὀργανώσεις τῶν νέων ἢ τῶν νεανίδων, ἡ χριστιανικὴ νεολαία ὅμως εἶναι καταπληκτικῶς δραστηρία καὶ ζωηρὰ καὶ συχνὰ συναντῶνται νέοι φέροντες τὸ σῆμά των, ἕνα σταυρὸν ἐπὶ τῆς ὀδρυγείου. 'Η δρᾶσις τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ εἶναι ἀκμασία καὶ δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ ζωντανώτεροι διμῆλοι εἶναι οἱ διευθυνόμενοι ὑπὸ λαϊκῶν.

—Τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας ἀπαλειφθείσης ἐκ τῶν προγραμμάτων τῶν νέων σχολείων τῆς 'Ανατολι-

κῆς Γερμανίας ἡ 'Εκκλησία ἀνέλαβεν ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας ταύτης, χάριν τοῦ ὁποίου ἐκπαίδευσιν εἰδικῶς τοὺς συνεργάτας της, διαθέτει δὲ πρὸς τοῦτο σήμερον 12.000 ἄνδρας καὶ γυναῖκας.

—'Εν τῇ 'Ανατολικῇ Γερμανίᾳ, κατὰ τὰς αὐτὰς πληροφορίες, ὁ ναὸς εἶναι ἀκόμη ὁ μόνος τόπος, ὅπου δύναται τις νὰ ὁμιλῇ ἐλευθέρως ἐπὶ θεμάτων, τῶν ὁποίων ἡ δημοσία ἀνακίνησις ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ εἶναι ἐπικίνδυνος, δύναται δὲ καὶ ἔξω τοῦ ναοῦ οἱ λειτουργοὶ τῆς 'Εκκλησίας νὰ ἐκφράζονται ἐλευθέρως περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ περὶ τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως. 'Εν τοῦτοις ἡ ὀργάνωσις θρησκευτικῶν διαλέξεων καὶ συγκεντρώσεων εἰς δημοσίας αἰθούσας εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. 'Αξιοσημείωτον πάντως εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς μίαν συγκέντρωσιν τῆς χριστιανικῆς νεολαίας εἰς Lausitz παρευρέθησαν περὶ τοὺς 3000 νέοι.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ὁ αἰδ. κ. Γεώργιος Florovsky, μέλος τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν 'Εκκλησιῶν, καθηγητῆς τῆς ἐν Νέᾳ 'Υόρκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ 'Αγ. Βλαδιμήρου, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βοστώνης, ἕνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς οἰκουμενικῆς ιδέας προσπάθειών του.

ΚΙΝΑ

Τὸ ἔθνικὸν χριστιανικὸν συμβούλιον τῆς Κίνας ἀπέθυσε τὸ τρίτον ἤδη διάγγελμά του πρὸς τοὺς ἀνὰ τὴν χώραν χριστιανούς, ἐν τῷ ὁποίῳ μετὰ ἄλλων λέγονται καὶ τὰ ἑξῆς: «'Η χώρα μας εἰσῆλθεν εἰς νέαν περίοδον τῆς ἱστορίας της. 'Εν τῇ ἰδιότητά μας ὡς χριστιανῶν θὰ αἰνέσωμεν καὶ θὰ δοξάσωμεν τὸν Θεὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ, διαπιστοῦντες ὅτι ἡ συνειδήσις τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων ἐπεκτείνεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν εἰς τὴν νέαν μας δημοκρατίαν. 'Αν εἶναι ἀπαράιτητον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ 'Εκκλησία ἐκπληροῦσα τὸν σημαντικὸν ρόλον τῆς ἐν πίστει διακηρύξεως τοῦ Εὐαγγελίου, εἶναι ὅτι μάλλον ἐνδιαφέρουν τὸ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ καθημερινῇ ζωῇ ἐκάστου πιστοῦ...»

—'Αναγινώσκομεν ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Οἰκουμενικῆς 'Υπηρεσίας» ὅτι ἀμερικανὸς ἱεραπόστολος ἐπιστέλλων περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Κίνᾳ χριστιανικῶν ἱδρυμάτων γράφει, σὺν ἄλλοις, ὅτι «ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων ἱεραποστολῶν οὐδέποτε εὐρέθη εἰς τοιαύτην δυσχερείαν ὁ χριστιανισμὸς ἐν Κίνᾳ. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ 'Εκκλησία ἐν Κίνᾳ ὑπερασπίζει σήμερον, εἴπερ ποτέ, ὅ,τι πιστεύομεν ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ἀλήθειαν, τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην ὁ κόσμος. Τὸ νὰ παύσῃ λοιπὸν ἡ ὑποστήριξις τῶν Κινεζικῶν 'Εκκλησιῶν κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην τῆς μεγάλης δοκιμασίας θὰ εἴχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν σοβαρῶν ἀμφιβολιῶν περὶ τῆς εὐλικρινείας τῆς πίστεώς μας καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς Παγκοσμίου 'Εκκλησίας... 'Εκφράζεται σταθερὰ ἐλπίς ὅτι θὰ συνεχίσωσι τὴν πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν τῆς Κίνας συνεργασίαν των πᾶσαι αἱ 'Ιεραποστολαὶ, ὅσαι δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο, κατὰ τὴν καμὴν ταύτην τῆς ἱστορίας της».

ΙΝΔΙΑΙ

'Επ' ευκαιρία τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμπληρώσεως 1900 ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὰς 'Ινδίας ἀφίξεως τοῦ 'Αποστόλου Θωμᾶ, ὁ «'Αστήρ τῆς 'Ανατολῆς» τῆς Συριακῆς 'Εκκλησίας γράφει τὰ ἑξῆς: «'Εάν ἡ 'Ινδία κατὰ μεγάλην πλειοψηφίαν δὲν εἶναι ἀκόμη χώρα χριστιανική, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐλαττώσῃ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ μεγάλου γεγονότος τῆς εἰς αὐτὴν ἀφίξεως τοῦ 'Αποστόλου, ἀλλ' ἀπεναντίας ἀποτελεῖ εὐκαιρίαν διὰ τοὺς χριστιανούς ὅπως δώσωσι μαρτυρίαν τῆς πίστεώς των καθ' ὅλην τὴν χώραν». 'Επειδὴ δὲ ἡ αὐτὴ ἐφημερίς φρονεῖ ὅτι αἱ μετὰ τῶν χριστιανῶν διαίρεσεις «ἀποτελοῦν μέγα ἔμπόδιον εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰς 'Ινδίας», συιστᾷ ὅπως πάντες οἱ ἐν τῇ χώρᾳ χριστιανοὶ καὶ αἱ ἐν αὐτῇ

έργαζόμενοι 'Ιεραποστολὰι καταβάλουν εὐλικρινή προσπάθειαν, νὰ υπερπηδήσουν τὰς μεταξύ των διαφορὰς καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐορτάσουν τὸ ἱωβιλαῖον τῆς ἀπαρχῆς τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τοῦ 'Αποστόλου Θωμᾶ, διότι «χριστιανισμὸς διηρημένος δὲν ὀμιλεῖ εἰς τὴν φαντασίαν τῶν 'Ἰνδῶν», ἐν ᾧ, τοῦναντίον, ἡ ἡνωμένη αὐτῇ χριστιανικῇ μαρτυρίᾳ «θ' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μετὰ εὐλικρινοῦς καρδίας ζητούντων τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου» εἰς τὰς ἐλευθέρους 'Ἰνδίας, «ὅπου αἱ κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας προκαταλήψεις εὐρίσκονται πλέον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐξαλείψεως των». Προτείνεται, λοιπόν, ἐν συμπεράσματι, ὅπως τὸ γεγονός τῆς 1900ῆς ἐπετηρίδος τῆς ἐνάρξεως τοῦ κηρύγματος τοῦ 'Απ. Θωμᾶ ἐν 'Ἰνδίαις «ἐορτασθῇ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν καὶ ἐμπνεύσῃ μίαν ἐκστρατείαν εὐαγγελισμῶν, ἥτις νὰ καταστήσῃ τὰς 'Ἰνδίας χώραν χριστιανικὴν κατὰ τὴν παροῦσαν γενεάν».

ΙΣΡΑΗΛ

Τὸ τμήμα χριστιανικῶν κοινοτήτων τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων τοῦ Κράτους τοῦ 'Ισραὴλ ἐκδίδει «Δελτίον Εἰδήσεων» τῶν κοινοτήτων τούτων, τοῦ ὁποῦ τοῦ χρονικὸν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς συντάσσεται ὑπὸ τῶν ἐν τῷ κράτει ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

— Κατὰ πληροφορίας τοῦ κυβερνητικοῦ Γραφείου στατιστικῆς εἰς τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος ἔτους περιελαμβάνοντο 32000—33000 χριστιανῶν μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους τοῦ 'Ισραὴλ, οἵτινες ῥηξήσαν ἐντὸς τῶν ἑννέα πρώτων μηνῶν τοῦ 1949 κατὰ 12.000—15.000.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδ. Παναγ. Κάλπον Κασριά Καλαβρ. καὶ **Νικὸλ. Λεβιδιώτην** Καλάνδραν Κασ/δρας· αἱ διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήθησαν. — **Αἰδσα. Βασίλ. Μοδὲν** Παγκράτι καὶ **Δημ. Στεργίου** Βελῆ-Λεβαδείας· ἐνεγράφητε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μητροπολίτου Χίου **Παντελεήμονος** 'Ο Κομμουνισμός· Βιβλιοθήκη τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας ἀρθ. 27. 'Αθῆναι 1950 (σελ. 206).

'Αξίζει ἡ ζωή· Βιβλιοθήκη 'Αποστολικῆς Διακονίας διὰ παιδία καὶ νέους. 'Αθῆναι 1949 (σ. 39).

'Η θεία **Λειτουργία** τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** ἀπὸ χειρογράφου τοῦ 15' αἰῶνος. Ἐπιμελεῖα Μητροπολίτου Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας **Αγαθονίκου**. 'Αθῆναι, α' 29' 1950. "Ἐκδοσις φωτοτυπικὴ (φύλλα 33, μετ' Εἰσαγωγῆς σελ. 1α').

Γρηγορίου μοναχοῦ ἀγιορείτου ἡγουμένου καὶ ἐπιστάτου τῆς 1. μονῆς Καισαριανῆς, Αἱ διακόνισσαι τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Περιοδ. «Εἰρήνη», 'Αθῆναι 1950, ἀρθ. 10 (σελ. 65).

Παναγ. Ν. Ἀντίπα καθηγητοῦ, Θεῖαι ἐκδηλώσεις· Γεγονότα καὶ διδάγματα μεγίστης σημασίας καὶ ἐνδιαφέροντος διὰ πάντα ἄνθρωπον ἐλεγχόμενα καὶ ἐρμηνευόμενα ἐπιστημονικῶς. 'Αθῆναι 1950 (σ. 138).

Τὸ σημειούμενον ἐν τῇ προμετωπίδι τοῦ βιβλίου ὅτι «ἡ ὠφελιμότης αὐτοῦ ἀνεγνωρίσθη ἐπίσημως ὑπὸ τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» δὲν εἶνε ἀληθές.

Κίμωνος Λάσκαρη ἀρχιτέκτονος, 'Ἰλιός. Ἀνάτυπο ἀπὸ τὰ «Τεχνικὰ Χρονικά» (σ. 11, 4ον, μετὰ σχεδιαγραμμάτων καὶ εἰκόνων).

'Αρχιδιακόνου **Φωτίου Κουμίδου**, Δ. Θ., 'Ιστορικαὶ προϋποθέσεις καὶ ἀποτελέσματα τῆς συναδελφώσεως Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Πανταίνου». Ἀλεξάνδρεια 1950 (σ. 15).

Τάσου 'Αθ. Γριτσοπούλου Νεόφυτος Καράκαλλος Μητροπολίτης Μονεμβασίας ὁ ἐκ Δημητσάνης. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Ἀθηνᾶς» (σ. 15).

Ε. Ι. Τσουδερόυ Διπλωματικὰ παρασκήνια 1941—1944. «Ἀετός» Α. Ε. 'Αθῆναι 1949 (σελ. 271).

Ἀρ. Ν. Δελή—Δ. Π. Μαντζουράνη Λεοβιακές Σελίδες 1950. 'Αθῆνα (σ. 254).

Δημητρίου Ν. Μιχαλοπούλου Προέδρου τοῦ Σωματεῖο «Σύλλογος Ἀποδήμων Ἑλλήνων», Τὸ ἑλληνικὸν ἀποδημικὸν πρόβλημα. 'Αθῆναι 1:50 (σελ. 39).

Ἀρχιμ. Βασίλειου Στεφανίδου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 'Η τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐνδυμάτων τοῦ Βυζαντίου ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων (ἡ παλαιὰ καὶ ἡ νέα θεωρία). Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». 'Αθῆναι 1950 (σελ. 9).

† **Θνατείρων Γερμανοῦ** The Photian Schism, history and legend, by Francis Dvornik (Κριτικὸν σημείωμα). Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». 'Αθῆναι 1950 (σελ. 39).

Πρεσβ. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου π. Θ., Ἀγιολογικὰ μελετήματα. Ε' Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης, Τρύφων ὁ μάρτυς, Βλάσιος ὁ ἱερομάρτυς, Θεοφύλακτος ὁ Νικομηδείας. 'Αθῆναι (σελ. 35).

Σάββα Πανάκου θεολόγου καθηγητοῦ, 'Ο ἅγιος ἱερομάρτυς Σεραφεῖμ Ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου, ὁ θαυματουργός. 'Αθῆναι 1950 (σ. 32).

Demetrios S. Balanos, Ph. D., Professor of the University of Athens, John Cassian's doctrine of Grace and the Greek Orthodox view. Translated by Sophocles D. Lolis, Ph. D., Professor of Athens College. Emory University, Georgia, 1949 (σ. 8).

Collection de l'Institut Français d'Athènes: Bulletin analytique de Bibliographie Hellenique. 1948 Revues et Périodiques Athènes 1949 (σελ. 447).

'**Ακαδημία Ἀθηνῶν**, Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη ἀριθ. 1: Πλάτωνος Συμπόσιον. Κείμενον μετὰ φράσεις καὶ ἐρμηνεία ὑπὸ **Ἰωάννου Συκουτῆ**. "Ἐκδοσις δευτέρα βελτίων. 'Αθῆναι, ἐκδίδεται Ἰω. Κολλάρος καὶ Σία, Βιβλιопώλειον «Ἐστίας» 1950 (σελ. 255 [εἰσαγωγή]+172α—223β [κείμενον καὶ μετὰ φράσεις]+239—244 [πῖναξ]).

Γεωργίου Ι. Γλύπη Γυμνασιάρχου, ὁ διδάσκαλος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς τουρκοκρατίας μέχρι σήμερον. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἐκκλ. Φάρου» Ἀλεξάνδρεια 1949 (σελ. 24).

'**Ακαδημία Ἀθηνῶν**: Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου ἐκδομένη ἐπιμελεῖα τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ **Ε. Κριαρᾶ**. Ἔτος δεύτερον 1940. 'Αθῆναι 1950 (σ. 159).

'**Ακαδημία Ἀθηνῶν**. Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμος Γ': **G. P. Alivisatos** und **Joustinianos**. Über den Nahrungsstoffgehalt der bei der griechischen Landlevökderung üblichen Getreidearten und Mehlprodukte.—**Πέτρον Γ. Βάλληδα** καὶ **Νικολάου Ι. Πανταζοπούλου** Συμβολὴ εἰς τὰ περὶ μισθώσεως κατὰ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν δίκαιον.—**Aristote P. Kousis**, Arété: A' Des causes et de signes des maladies aiguës.—B' Des causes et des signes des maladies chroniques. (4ον).

'Ο ἱερεὺς Μάρκος Τσακάνης. "Ἐκδοσις τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανικῶν Ἐνώσεων. 'Αθῆναι 1949 (σ. 73, μετ' εἰκόνων).

'**Εκδοσις πεπραγμένων ἔτους 1949 τῆς «Χριστιανικῆς Ἐστίας»**, Ἀναμορφωτικῆς Ὁργανώσεως Πατρῶν. Πάτριαι 1949 (σ. 23).

Πολυδῶρου Παπαχριστοδούλου Ἡ προσφορὰ τοῦ θρακικοῦ ἑλληνισμοῦ στὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα 1821—1922. Ἐταιρεία Θρακικῶν μελετῶν; 'Αθῆναι 1950 (σ. 22).

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΝΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† Ὁ Γόρτυνος ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣΗΣ

Τόποις «Φοίνικος» Λεονότου 4